

ΜΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΩΜΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ 1866

Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀειμνήστου θείου μου Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη εὐρίσκεται χειρόγραφος ἔκθεσις, ἀναφερομένη εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Τούρκων διαπραχθείσας ὁμότητας εἰς τὸ Ἐνατολικὸν Τμῆμα τῆς Κρήτης κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1866¹.

Ποῖος ὁ συντάξας τὴν ἔκθεσιν ταύτην καὶ πόθεν περιῆλθεν αὕτη εἰς χεῖρας τοῦ θείου μου, δὲν μοι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβώσω. Πάντως ἐκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῆς παλαιότητος τοῦ χάρτου, ἐφ' οὗ ἔχει γραφῆ αὕτη, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑφίσταται, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀντιγράφου, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ πρωτοτύπου, συνταχθέντος κατ' ἀνωτέραν φαίνεται διαταγὴν τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως ταύτης. Ἡ ἐν τέλει δὲ αὐτῆς χρονολογία: «*Ἐν Λασιθίῳ τὴν 27 Αὐγούστου 1867*» διασαφηνίζει, νομίζω, ἀρκετὰ τὴν παλαιότητα τοῦ ἐγγράφου.

Ὅσον ἀφορᾷ περὶ τοῦ ἀνεκδότου τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἠρεύνησα σχετικῶς πάσας τὰς προσιτὰς εἰς ἐμὲ ἐνταῦθα πηγὰς, οὐδὲν ὅμως ἀνεκάλυψα περὶ τούτου.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκθέσεως δημιουργεῖ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι αὕτη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγράφη ὑπὸ προσώπου καταγομένου ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς νήσου, μᾶλλον δὲ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μεραμβέλλου, διότι αἱ περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τούτου τμήματος ἀναφερόμεναι πληροφορίες εἶναι σαφέστεραι καὶ διεξοδικώτεραι.

Ἡ ἔκθεσις περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν διαπραχθέντων βασανιστηρίων, φόνων καὶ ὁμοτήτων εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου μας, οὐδαμοῦ ἀναφερομένων ἄλλων πολεμικῶν καὶ στρατιωτικῶν γεγονότων². Μολονότι δὲ εἰς πολλὰ σημεῖα ἡ ἔκθεσις εἶναι φραστικῶς στερεότυπος, ἐπαναλαμβάνουσα ἐν πολλοῖς τὰ ἴδια,

¹) Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἀποτελουμένην ἐκ 42 σελίδων κατέθεσα εἰς τὸ Ἄρχειον τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου Κρήτης.

²) Τμηματικὴ ἀφήγησις ἀφορῶσα εἰς τὴν μάχην τοῦ Λασιθίου κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 - 1868, ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἀνατολή» τοῦ Ἁγίου Νικολάου, παραληφθεῖσα ἐκ τῆς ἐν τῷ Ἱστορικῷ Ἀρχεῖῳ Κρήτης ἀποκειμένης ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐξ ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης Κων. Σφακιανᾶκη Σχετικῶς πρὸς τὸ δημοσιευθὲν τοῦτο τμῆμα τῆς ἐκθέσεως βλ. ἐφημερὶς «Ἀνατολή» τῆς 27ης Αὐγούστου 1953 ἀριθ. φύλ. 2431 κ ε

οὐχ' ἦττον ὅμως, προκειμένου περὶ προσώπων, ὀνοματεπωνύμων, Μονῶν καὶ χωρίων εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστική.

Ἡ δημοσίευσις τῆς ἐκθέσεως ταύτης, νομίζω, θὰ προσφέρει μίαν μικρὰν συμβολὴν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν μελέτην τῆς μεγάλης Κρητικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1866.

Ἐκθεσις τῶν παρὰ τῶν Τούρκων διαπραχθέντων κακουργημάτων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Μαλεβυζίου, Τεμένους, Μονοφασιίου, Καινουρίου, καὶ Πυργιωτίσεως καὶ καταγραφὴ τῶν εἰς διαφόρους μάχας ἡρωϊκῶς πεσόντων χριστιανῶν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΛΕΒΥΖΙΟΝ

Τὸ νεκροταφεῖον τὸ ἔξωθεν τῆς πόλεως Ἑρακλείου κείμενον πρὶνὰ ἀρχίσωσιν αἱ ἐχθροπραξίαι ἀνεσκάφη, οἱ τάφοι ἀνεωχθέντες κατερημώθησαν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν νεκρῶν περιυβρισθέντα κατεκερματίσθησαν. Τὸ ἱερὸν Μοναστήριον «Ἐσταυρωμένος» ὀλοτελῶς κατερημώθη ἢ δὲ ἐκκλησία ἐβεβηλώθη.

Χωρίον Καλέσα

Αἱ 80 οἰκίαι ἐκάησαν· αἱ ἐκκλησίαι «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» βεβηλωθεῖσαι ἀπετεφρώθησαν, τοὺς κατοίκους ὑποπειταγμένους ἐλεηλάτησαν· τὴν σύζυγον τοῦ φονευθέντος Καρουζάκη καὶ δύο ἄλλας γυναῖκας ἠσερχομένας ἐν καιρῷ ὑποταγῆς εἰς Ἑράκλειον ἠτίμασαν, τὴν χήραν τοῦ φονευθέντος Νικολ. Τορνέση ἠτίμασαν, τὸν Ἰωαν. Πριπράκη βιαίως παρακολουθοῦντα μὲ τὸ μουλάριον του τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἀποσκευῆς ἐφόνευσαν εἰς Κλεψίμια Μυλοποτάμου καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Ρεσίτης διαβαίνων ἐκεῖθεν ἠττήθη καθ' ὀλοκληρίαν.

Φονευθέντες δὲ οἱ ἑξῆς.

Νικόλ. Τορνέσης	ἑτῶν 35	εἰς Κρουσῶνα	21	Σεπτεμβρ./66	ὄρφ. 5
Ἐμμ. Καρπάθης	» 30	» Δύλισον	8	» »	» 6
Νικόλ. Καρουζάκης	» 28	» »	15	» »	» 2
ὁ Υἱὸς τοῦ Σκώτου	» 25	» »	»	» »	» ἄγαμος

Χωρίον Βοῦτες

Ἐκ τῶν 80 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατίθησαν, αἱ τριάκοντα ἀπετεφρώθησαν αἱ 25 ἐξεστεγιάσθησαν. Αἱ ἐκκλησίαι «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλωθεῖσαι ἐκάησαν, μετεποίησαν δὲ τὰ ἐρεῖπια αὐτῶν εἰς μαγηρεῖα καὶ σταύλους ἀλόγων οἱ ἄραβες στρατιῶται.

Τρεῖς χιλιάδες κοιλά γεννήματα ἀφηρέθησαν, δύο χιλ. ἐλαιόδενδρα ἐκάησαν, χιλίας κυφέλας μελίσσας κατερήμωσαν. Ἐφονεύθη δὲ ὁ Ν. Παπαδάκης ἐτῶν 26 εἰς Κρουσῶνα 2 Αὐγ./67.

Χωρίον Σταυράκια

Ἐκ τῶν 80 οἰκιῶν τὰς μὲν 15 ἔκανσαν τὰς δὲ λοιπὰς ἐξεστεγίασαν μεταγαγόντες τὴν ξυλικὴν εἰς Ἡράκλειον ὑποπειταγμένους τοὺς κατοίκους ἐλεηλάτησαν. Τὰς ἐκκλησίας «ἡ Θεοτόκος καὶ Ἁγ. Γεώργιος» ἐβεβήλωσαν, τὰς εἰκόνας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς κατεσύντριψαν καὶ τὰ ἐρείπια αὐτῶν μειποίησαν εἰς σταύλους ζῶων καὶ ἀχυρῶνας. Τοὺς ἀμπελῶνας ἅπαντας ἐξερρίζωσαν. Τὰ σπαρτὰ ἐλεηλάτησαν ἐκ τῶν ἀγοῶν, τὰ γεννήματα ὑπὲρ τὰς 5 χιλ. κοιλά ἐκ τῶν οἰκιῶν διήρπασαν ὑπὲρ τὰς 200 κυφέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Τὴν παρθένον Ἀναστασίαν Μαραγκοπούλαν διέφθειραν καὶ τὴν γυναῖκα Μαρίαν Σπυριοπούλαν ἠτίμασαν καθ' ὁδόν.

Φονευθέντες

Φανούρ. Σπυριτάκης	ἐτῶν 40 εἰς Ἀσίταις	20 Αὐγ./66	ἔγγαμος
Θεοδωρ. Νιανέλης	» 30 » Σπήλ. Σάροχου		ὄρφ. 2
Γεωργ. Κερανάκης	» 20 » Ἀλμυρὸν	30 Αὐγ./66	ἄγαμος
Γεώργ. Σαλωνικῆς	» 25 » Λασίθιον ἠχμαλωτίσθη καὶ εἰς Τυμπάκιον Μεσαρῆς ἐφονεύθη.		

Χωρίον Ἁγιος Μύρων

Ἐκ τῶν 200 οἰκιῶν, αἵτινες ἐγυμνώθησαν, αἱ 100 ἐξεστεγιάσθησαν καὶ δέκα κατεκάησαν αἱ ἐκκλησίαι «Ἁγιος Μύρων, Χριστός, Ἁγιος Γεώργιος, Ἁγιοὶ Ἀπόστολοι, Εὐαγγελίστρια καὶ Ἁγία Παρασκευὴ» βεβηλωθεῖσαι ἀπειτεφρώθησαν, αἱ δὲ οἰκόνες καὶ τὰ σκεύη κατεσυντρίφθησαν καὶ τὰ ἐρείπια αὐτῶν μειποιήθησαν εἰς σταύλους ἀλόγων.

Τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Μύρωνος μετέβαλον εἰς κοπροδοχεῖον.

Τοὺς ὑποπειταγμένους καὶ παρακολουθοῦντας βιαίως τὸν στρατὸν Μύρωνα Μαγκουσάκην καὶ Μιχαὴλ Μαγκουσάκην ἐφόνευσαν εἰς τὴν μάχην τοῦ Καμαριώτου 16 Ἰανουαρ./67. Ὑπὲρ τὰς 2 χιλ. ἐλαιόδενδρα καὶ ἀναρίθητα ἄλλα δένδρα κατέκοψαν ὑπὲρ τὰ χίλια στρέμματα ἀμπελῶνας κατέκοψαν. Φονευθέντες.

Νικολ. Ξενοκτιστάκης	ἐτῶν 55 εἰς Κρουσοῦνα	20 Σεπτεμβρ./66	ἄγαμος
Δημ. Νταρδαντῆς	» 60 » » » »		τυφλὸς
Νικολ. Μπασταρδάκης	» 50 » Ἀλμυρὸν	1 Ἰανουαρ./67	ὄρφ. 4

Χωρίον Πυργοῦ

Αἱ 60 οἰκίαι ἀπογυμνωθεῖσαι κατεκάησαν αἱ ἐκκλησίαι «Ἁγιος

Ἰωάννης, Θεοτόκος καὶ Μεταμόρφωσις» βεβηλωθεῖσαι ἀπετεφρώθησαν. Τὰ μνημεῖα ἠνεώχθησαν καὶ τὰ σώματα τῶν νεωστὶ τεθνεώτων ἐξαχθέντα ἐπυροβολήθησαν καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀπεκόπησαν.

Τὴν Μαρίαν Καραγιάννερα ἠτίμασαν, τὸν ὑποτεταγμένον Γεώργ. Πειρουλιὸν παρακολουθοῦντα τὸν Τουρκικὸν στρατὸν διὰ τῆς βίας ἐφόνευσαν εἰς χωρίον Χελιανὰ Μυλοποτάμου ἐγκαταλείποντα ὁρφ. 7.

Φονευθέντες ὁ

Κωνστ. Νταρδανιῆς ἐτῶν 25 εἰς Σπιλ. Σάροχου μαχόμενος ὁρφ. 6

Νικολ. Καρπαθιώτης » 40 » Κρουσῶνα 20 Σεπτεμβρ. 166 ὁρφ. 9

Χωρίον Ἐπάνω Ἀσίτες

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν, αἱ 20 ἐκάησαν, ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Ἰωάννης» βεβηλωθεῖσα ἀπετεφρώθη. Εἰς τὸ σπήλαιον Ἁγίου Ἀντωνίου ἐφόνευσαν τὸν ἐξερχόμενον πρὸς ὑποταγὴν Δημήτρ. Λευτεράκη. Τὴν παρθένον Μαρίαν Μαροπούλαν ἀρπάσαντες ἀπήγαγον εἰς τι μέρος καὶ ἔφθειραν, μετεχειρίζοντο δὲ αὐτὴν ἐπὶ 20 ἡμέρας καὶ εἶτα ἀπέλυσαν αὐτήν.

Κάτω Ἀσίτες

Ἐκ τῶν 80 οἰκιῶν τὰς 45 ἔκαυσαν καὶ κατέσκαψαν ἐν αἷς καὶ πέντε ἐλαιοτριβεῖα, ἀπάσας δὲ ἐλεηλάτησαν καὶ ἀπεγύμνωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Χριστὸς καὶ Ἁγίαν Παρασκευὴ» ἐβεβήλωσαν καὶ τὰ μνημεῖα ἠνέωξαν. Τὰς γυναῖκας Χρυσὴν Νικηφόρου ἐτῶν 60 καὶ τὴν Καλὴν Καλορίζοικον ἠτίμασαν. Τοὺς Νικολῆν Καραπουλάκη, Ἐμμ. Χριστοδουλάκη, Κωνστ. Μεσαριτάκη καὶ Γεωργ. Φραγκουλιανὸν τυχόντας καθ' ὁδὸν ἐφόνευσαν. Τὸν ὑποτεταγμένον Γεωργ. Χατζάκη 70 ἐτῶν ἐδολοφόνησαν τὴν 3 Αὐγ. 167.

Μοναστήριον Γοργολατῖνη

Τὸ Μοναστήριον τοῦτο «Ἅγιος Γεώργιος» λεηλατήσαντες ἐπυρόλησαν τὰς εἰκόνας μετέφερον εἰς Ἡράκλειον πρὸς πώλησιν, πέντε κελῖα κατέκαυσαν. Τὴν ἐκεῖ καλογραῖαν ἐτῶν 80 ἐφόνευσαν καὶ τὸν μοχλὸν Καλλίνικον ἀνηλεῶς ἔδειραν.

Χωρίον Κεράσα

Ἀπασαὶ αἱ οἰκίαι ἐλεηλατήθησαν· αἱ δὲ ἐκκλησίαι «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» βεβηλωθεῖσαι κατεκάησαν. Φονευθέντες.

Ὁ Χρόνης Καλλιάρχης ἐκάη εἰς τὸ ἠρωϊκὸν Μοναστήριον «Ἀρκάδι»

Ὁ Ἀναγν. Μυλοποταμιτάκης ἐτῶν 30 εἰς Ἀσίτες 3 Μαΐου 67 ἄγαμος

Ὁ Κωνσταν. Δημητρόπουλος Ἀριφάκης ἐτῶν 30 εἰς Ἁγ. Μύο. 2 Αὐγ. 67 ἔγγαμος.

Εὐγενική

Ἐπάσας τὰς οἰκίας ἀπεγύμνωσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγ. Γεώργιος, Θεοτόκος καὶ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν. Τὴν σπηλιὰν αὐτοῦ τοῦ χωρίου περιέχουσαν περιουσίας τριῶν χωρίων ἀξίας ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον ἐλεηλάτησαν. Ἐντὸς τοῦ χωρίου ἐφόνευσαν τὸν ὑποτεταγμένον Στρατὴν Σφακιανὸν ἐτῶν 40 ὄρφαν. 5.

Ἐφονεύθη ὁ Ἰωάν. Βλαχάκης ἐτῶν 25 εἰς Δαρναῖς 8 Ἰουλ./67 ἄγαμος.

Χωρίον Σίβα

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν αἱ 25 ἐκάησαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἁγ. Γεώργιος, Ζωοδόχος Πηγή καὶ Ἁγία Παρασκευὴ» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. Ἐφονεύθη ὁ Κωνστ. Πακᾶς ἐτῶν 20 εἰς Βροντήσι 21 Σεπτεμβρίου/66 ἄγαμος.

Σάροχος

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν τὰς 20 κατέκαυσαν, τὰς δὲ λοιπὰς κατέστρεψαν καὶ ἐλεηλάτησαν. Ἡ ἐκκλησία «Τίμιος Στανρός» ἐβεβηλώθη, 45 κυψέλας μελίσσας ἠρήμωσαν. Ὁ Γεώργ. Μοσχουλάκης ἐτῶν 55 ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τοῦ Κρουσῶνος 27 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 2.

Κιθαρίδα

Ἐκ τῶν 30 οἰκιῶν τὰς 20 ἐπυρπόλησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐλεηλατήθησαν. Ἡ Μονὴ «Κεραλεοῦσα» βεβηλωθεῖσα κατεκάη, ἡ ἐκκλησία «Ἁγιος Φανούριος» κατεσκάφη ὡς καὶ ἅπαντα τὰ κελλία.

50 κυψέλια μέλισσαι καὶ εἰς νερόμυλος κατεστράφησαν.

Ἐφονεύθη δὲ ὁ Ἰωάν. Βλαστός ἐτῶν 40 εἰς τὸ Σπηλ. Σάροχ. 20 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 5.

Ἱεροουσαλήμ

Τὸ ἱερόν Μοναστήριον ἀφ' οὗ ἐβεβηλώθη κατεκάη καὶ κατεδαφίσθη, τὰ ἐν αὐτῷ παλαιὰ μνημεῖα ἠνέωξαν, τὰ δὲ ὅσιᾶ διεσκορπίσθησαν τῆδε κακεῖσε. Ἄπαντα τὰ κελλία τῶν Μοναχῶν ἐλεηλατήθησαν, τὰ δὲ Ἡγουμενικὰ πυρποληθέντα κατεδαφίσθησαν, τὰ 300 κυψέλια μελίσσια κατεστράφησαν, ἅπαντα δὲ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες διηρπάγησαν.

Λουτράκια

Ἐκ τῶν 50 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν, τὰς 40 κατέκαυσαν. Ὁ Ἀρτέμιος Κρασᾶς αἰχμαλωτισθεὶς ἐντὸς τοῦ Ἡρωϊκοῦ Ἀρκαδίου μετεκομίσθη εἰς Ρέθυμνον, τὰ περὶ αὐτοῦ περαιτέρω ἀγνοοῦνται.

Κορφαῖς

Τὰς 80 οἰκίας ἐπυρπόλησαν, τὰς ἐκκλησίας «Θεοτόκος καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν, 1200 κυψέλια μελίσσας κατέστρεψαν. Τὸν νεκρὸν Ἰωάνη Δασκαλάκη κατεκερμάτισαν. Τὸν Δράκον Σαπουνιζάκη ἐν ἐνέδρῳ δολίως ὅστις ἐγκατέλειπε ὄρφ. 6.

Καμάρι

Ἐκ τῶν 60 οἰκιῶν τὰς 30 ἔκαυσαν, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Νικόλαος» βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν ὡς καὶ ἅπαντα τὰ σπαρτά, 150 κυψέλας μελίσσας κατέστρεψαν.

Μονή

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν τὰς 20 ἐπυρπόλησαν, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν, δύο ἐλαιοτριβεῖα καὶ 200 κυψέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Φονευθέντες.

Νικόλ. Σκουλᾶς ἐτῶν 30 εἰς Δύλισον 8 Σεπτεμβρ./66 ὄρφ. 3

Σπυρ. Μαθιούδης » 25 » Ἀσίτες 3 Μαΐου/67

Μιχ. Παπαδάκης φρενήρης ἀπηγχονίσθη.

Κεραμοῦτσι

Τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. Αἱ χριστιανικαὶ οἰκίαι ἀπετεφρώθησαν ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Ἀντώνιος» 700 κυψέλια μέλισσαι κατεστράφησαν.

Τύλισσος

Ἐκ τῶν 120 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν τὰς 80 ἀπειτέφρωσαν, τὰς ὀκτὼ ἐκκλησίας «Ἅγιος Νικόλαος, Ἰησοῦς Χριστός, Θεοτόκος, Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Ἀντώνιος, Τίμιος Σταυρός, Παναγία τῆς Δούτρας καὶ Ἅγιος Ἀντώνιος Μετοχίου» βεβηλώσαντες κατεδάφισαν, 500 ἐλαιοδένδρα κατέκοψαν καὶ 800 κυψέλια μελίσσας κατέκαυσαν.

Ἐφονεύθη ὁ Παυλῆς Μεσαριτάκης ἐτῶν 20 εἰς Καμαριώτη 21 Ἰανουαρ./67.

Καβροχώρι

Ὁ Γεώργιος Σφακιανάκης ἐτῶν 40 ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Δυλίσσου τὴν 8 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 3.

Γάζις

Ἐκ τῶν 15 οἰκιῶν τὰς ἕξ ἔκαυσαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἠρήμωσαν. Ὁ Ἀντώνιος Μιχελιδάκης συλληφθεὶς ἄοπλος ἐκρεμάσθη παρὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐπνίγη.

Ῥογδιὰ

Ἐκ τῶν 50 οἰκιῶν τὰς 20 ἀπειτέφρωσαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἐλεηλάτησαν καὶ κατεδάφησαν, τὰς ἐκκλησίας «Θεοτόκος καὶ Ἅγιος Νικόλαος» ἐβεβήλωσαν. Ὁ Ἱεροδιάκονος τῆς Ἱερῆς Μητροπόλεως Εὐμένιος ἐτῶν 30 ἐφονεύθη ἡρωϊκῶς εἰς τὴν μάχην τοῦ Ἀλυροῦ τὴν 29ην Αὐγούστου/66.

Τὸ Μοναστήριον εἰς τὸ ὄρος Στρούμπουλας «Ἐσταυρωμένος» βεβηλωθὲν κατεκάη.

Μετόχια

Κακογιάννενας, Κολυβάκη καὶ Ἀθανάτους κατεκάησαν καὶ κατερημώθησαν.

Γωνιαῖς

Ὁ Παναγιώτης Τσινιάρης ἐφονεύθη εἰς Δύλισον τὴν 15 Σεπτεμβρίου/66. Ὁ Δράκος Τσιμπραγὸς ράπτης ἐν Ἡρακλείῳ ἐφονεύθη ἡρωϊκῶς εἰς τὸ Μοναστήριον «Ἀρκάδι».

Κρουσῶνας

Ἐκ τῶν 220 οἰκιῶν τὰς 110, τρεῖς νερομύλους καὶ 7 ἐλαιοτριβεῖα ἀπειτέφρωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἰησοῦς Χριστός, Ἅγιος Χαράλαμπος, Παναγία, Ἅγιος Γεώργιος καὶ Παναγία Πολέμισσα» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν, τὰ ἐν αὐταῖς ἱερὰ σκεύη διήρπασαν, αἱ εἰκόνες κατεκερματίσθησαν, 2 χιλ. κυψέλια μελίσσια ἠρημώθησαν. Τὴν Φωτεινὴν ὑπηρέτριαν εἰς Ἡράκλειον ἐτῶν 20 συλλαβόντες μετέφερον δεδεμένην ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας «Ἰησοῦ Χριστοῦ» καὶ τὴν ἠτίμασαν κατὰ σειρὰν τεσσαράκοντα Ἀγαρινοί, ἧτις τρελλαθεῖσα ἀπεβίωσεν ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει. Τὸν οἰκογενειάρχην Ἐμμ. Λαμπράκη ἐτῶν 40 καὶ τὸν υἱόν του Ἀναγνώστην ἐτῶν 20, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ Μαρίαν καὶ Χρυσῆν, ἡ μὲν 16 ἐτῶν, ἡ δὲ 20 συλλαβόντες εἰς Πενταχέρι ἀφ' οὗ ἔφθειραν τὰς παρθένας, ἐφόνευσαν τὸν πατέρα, τοῦ δὲ υἱοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπέκοψαν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Χρυσῆς, τὴν ὁποίαν ἀπέλυσαν μετὰ τινος ἡμέρας, τὴν δὲ Μαρίαν ἐφόνευσαν. Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἔσφαξαν καὶ τοὺς ἀόπλους Δράκον Μπερερουδάκη ἐτῶν 10, τὸν Θεοχάρον Ἀστρινάκη ἐτῶν 30 κατεκερμάτισαν.

Τὸν Ἰωάννην Μπαμπουκάκη ἄοπλον ἐτῶν 50 κατεκρεοῦρησαν. Τὸν γέροντα Κριδάκη ἐτῶν 110 ὑποτεταγμένον ἐφόνευσαν εἰς τὴν Μονὴν Ἱερουσαλήμ, τὸν γέροντα Σάββα ἐτῶν 100 ἀπηγχόνισαν. Τὴν λεχῶσαν Σταβρακιανὴν μεταφέροντες ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος» ἠτίμασαν δέκα ἧτις καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπεβίωσαν.

Ἡ Αἰκατερίνη Κοκολοπούλα εἰουφεκίσθη ἐντὸς τῆς θεογιότρυνας

καὶ ἀπέθανε. Ὁ Κωσταντῆς Σαββάκης αἰχμαλωτισθεὶς ἄοπλος ἠκρω-
τηριάσθη ἐτῶν 40 ὁρφ. 4. Ταῦτα διεπράχθησαν κατὰ τὴν 20 καὶ 21
Σεπτεμβρίου/66. Φονευθέντες

Γεωργ. Τσικαντύλης ἐτῶν 40 εἰς Κρουσῶνα 21 Σεπτεμβρ./67 ὁρφ. 6
Ἰωαν. Σπυριδάκης » 25 » » » » ἄγαμος
Ἐμμ. Κουκουλογιαννάκης 22 » Καμαριώτη 16 Ἰανουαρ./67 »
Ἀντ. Χανιωτάκης ἐτῶν 55 » Κρουσῶνα 21 Σεπτεμβρ./66 ὁρφ. 7
Ἐμμ. Σπυριδάκης » 28 » Ἀρχάδιον
Κουκουλοδημήτρης » 53 » Ἀγ. Μύρωνα 28 Αὐγ /66
Μιχαὴλ Σταματάκης » 22 » Λασῆθι 21 Μαΐου/67 ἄγαμος
Ἐμμ. Μπαμπουκάκης » 45 » Κρουσῶνα 3 Αὐγ. » ὁρφ. 7
Ἰωάννης Μπαμπουκάκης πληγωθεὶς εἰς τὴν μάχην τῆς 28 Αὐγούστου
/66 ἐν Ἀγίῳ Μύρωνι καὶ συλληφθεὶς ὡς κληνῆρης κα-
τὰ τὴν 21 Σεπτεμβρίου ἐν Κρουσῶνι ἐκρεουργήθη.

Πετροκέφαλον

Τὰς πλείστας χριστιανικὰς οἰκίας λεηλατήσαντες κατέκασαν, τὰς
ἐκκλησίας καὶ τὰ παρεκκλήσια βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν, πολλὰ ἐλαι-
όδενδρα κατέκοψαν καὶ ἀμπελῶνες ἐξεριζώθησαν.

Πενταμόδι

Τὰς αὐτὰς καταχρήσεις διέπραξαν καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐπὶ τῶν
χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, ἐλαιοτριβείων καὶ οἰκιῶν.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν ἐπαρχιῶν Μαλεβυζίου καὶ Τεμένους ἀείμνηστος
Παῦλος Χη Νιεντιδάκης ὁ διευθύνων τὴν μάχην τοῦ Καμαριώτου ἐ-
πληρώθη εἰς τὸν μηρὸν τὴν αὐτὴν ἡμέραν, μετεφέρθη εἰς τὰ χιονοσκε-
παστα ὄρη δι' ἀσφάλειαν, εἶτα δὲ εἰς Κράναν Μυλοποτάμου, ἔνθα με-
τὰ τρεῖς μῆνας ἔνεκα τῆς κακῆς μειαχειρίσεως τῶν ἰατρῶν ἀπέθανε.
Ἐτάφη δὲ εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον «Δισκούριον» ἐγκατέλειπε δὲ ὁρ-
φανά.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΕΜΕΝΟΥΣ

Κανὶ Καστέλι

Ἀπάσας τὰς οἰκίας ἐλεηλάτησαν καθ' ὀλοκληρίαν. Τὰς ἐκκλησίας
«Προφήτης Ἡλίας καὶ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος» ἐβεβήλωσαν, τὰς δὲ εἰ-
κόνας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς κατεσύντριψαν. Τὸν Ἰωάννην Ροδούσην ἄοπλον
ἐφόνευσαν τὴν 18 Αὐγούστου/66. Τὸν Φραγκάκη ἠχμαλώτισαν γυμνὸν
δὲ καὶ δέσμιον μετέφερον εἰς Ἡράκλειον. Τὸν Ἰωαν. Μαστοράκη 80
ἐτῶν, Γιγούρη τῆς 80 καὶ Γεώργ. Ἀνωγιαννάκη ἐτῶν 25 ἐφόνευ-

σαν τὴν 20 Αὐγ./66 καθ' ὁδόν. Ὁ παπᾶ Νικόλαος ἐτῶν 60 ἐδολοφονήθη τὴν 21 Σεπτεβρίου/66. Ὁ Μιχαὴλ Κεφαλᾶς ἐφρονεύθη εἰς τὸ Χουμέρι Πεδιάδος.

Δ α φ ν α ῖ ς

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐλεηλαιήθη δὶς, ὑποπειταγμένων ὄντων τῶν κατοίκων. Αἱ ἐκκλησίαι «Ἁγία Ζώνη καὶ Ἅγιος Ἰωάννης» βεβηλωθεῖσαι ἐκάησαν. Τοὺς Γεώργ. Χιονιᾶν καὶ Ἰωάννην Ζαφειράκην ὑποπειταγμένους ἐδολοφόνησαν τὴν 25 Αὐγ./67 τὸν προῶτον δὲ ἐτῶν 50 ἔχοντα τέκνα ὀκτιῶ ἔκανσαν. Τὸν Γεωργ. Λαρέτζον ἐτῶν 100 ἄοπλον κατέκανσαν ζῶντα εἰς Κουτσουνάρες ἔχοντα ὄρφ. 4. Ἐξ οἰκίας ἐξεστέργισαν τὰ σπαρτὰ ἔκανσαν καὶ διήρπασαν, τοὺς τάφους ἠνέωξαν ἐκθέσαντες τοὺς νεκροὺς εἰς βορᾶν τῶν ζώων. Τὴν παρθένον Αἰκατερίνην Τακδοπούλαν συλλαβόντες τὴν 2 Αὐγ./67 διέφθειραν εἶτα ῥαβδίσαντες αὐτὴν ἀνηλεῶς ἐγκατέλειψαν.

Ἀ ρ χ ἄ ν ε ς

Καὶ τὰ δύο χωρία Ἐπάνω καὶ Κάτω Ἀρχάνες ἐλεηλάτησαν, ἔκανσαν δὲ τέσσαρας οἰκίας. Ἐβεβήλωσαν καὶ κατέκανσαν ὑπὲρ τὰς 20 ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια. Κατὰ τὴν 25 Αὐγούστου/66 ἐφόνευσαν ἀοπλους τὸν Γιάννην Βορνωιτάκη ἐτῶν 20 ἄγαμον διαμελίσαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Τὸν Ἀρναουταντιώνην ἐτῶν 40 ὄρφ. 7, τὴν κουριάδαν του Μαρίαν ἐτῶν 35.

Τὸν Καλόγηρον Κυσιάκον ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τῆς Δίκτης³ ζῶντος τοῦ ὁποίου ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀνώρουσαν τοὺς ὀφθαλμούς, ὅπως μαρτυρήσῃ τοὺς θησαυροὺς τῆς Μονῆς ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐτελεύτησε σκληρῶς. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν 15 Σεπτεμβρίου/66, ἐφόνευσαν ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ τὴν Χατζίναν γραῖαν ἐτῶν 80 καὶ δέκα εἰσέτι γυναῖκας καὶ ἄνδρας ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶ ἀγνωστα. Περὶ τὴν 10 Ἰανουαρίου/67 ἐφόνευσαν τὸν Κοκόλη Τζενιτάκη ἄοπλον ἐργαζόμενον εἰς τὸν ἀμπελῶνα του ἦτο δὲ ἐτῶν 40 καὶ ὄρφ. 4. Ἐφρονεύθη ἐν μάχῃ ὁ Γεωργ. Ματζούκης ἐτῶν 30 εἰς Κουτσουνάρες 28 Σεπτεμβρίου/66.

Σ ί λ α μ ο ς

Τὸ χωρίον ἅπαν κατερημώθη καὶ κατεσκάφη ἐκ θεμελίων παρὰ

³) Θὰ πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ παρὰ τὸ χωρίον Ἀρχάνες ὄρους Γιούχτα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑφίστατο ἄλλοτε Μονὴ τοῦ Σωτῆρος καὶ ὅπου σώζεται ἤδη ἡ ὀνομασία «Τὰ κελλιὰ τῶν καλογράδων». Σχετικῶς βλ. Flam. Cornelio, Creta Sacra, Τομ. 1ος σελ. 10 καὶ 97.

τοῦ αἰμοβόρου Ἄλῃ Μπεγάκη. Τὴν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου ἀφ' οὔ κατέκαψε καὶ ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ ἠφάνισε, ἐκρήμνισε ταύτην ἐκ θεμελίων ἐκ τῶν λίθων τῆς ὁποίας ἔκτισε πύργον, ἐξεδίωξε τοὺς χριστιανοὺς χωριανοὺς καὶ νέμεται ἀπάσας τὰς ἰδιοκτησίας των, ὥστε εἰς τὸ χωρίον τοῦτο δὲν δύναται νὰ κατοικήσῃ ψυχὴ ζῶσα.

Β α σ ι λ ι α ῖ ς

Τὸ χωρίον ὅλον κατεκάη καθ' ὀλοκληρίαν ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Γεώργιος» ἀφ' οὔ πρῶτον ἐβεβηλώθη. Ἐνα γέροντα Γεώργ. Μεσαριτάκην ἑτῶν 70 κείμενον, ὡς ἀσθενής, ἐν τῇ κλίνῃ του ἐφόνευσαν. 600 ἔλαιόδενδρα καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα κατέκοψαν.

Β ε ν ε ρ ᾶ τ ο

Τὸ χωρίον ὅλον ἀπεγυμνώθη. Μία φάπρικα οἰνοπνευμάτων καὶ ἐλαίου μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ 2 χιλ. μέτρων κρασοῦ κατεκάη. Τὰς πλειοτέρας, οἰκίας ἐξεσιτέγισαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» ἐβεβήλωσαν καὶ κατέκαυσαν, τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν ἅπαντας ἠνέωξαν, τὸν γέροντα Γεώργ. Μπουζάκην ἑτῶν 100 ἐφόνευσαν τὴν 15 Σεπτεμβρίου/66 ὑπὲρ τὰς 500 ἔλαιας κατέκοψαν. Φονευθέντες

ὁ Γιάννης Γαροφαλάκης ἑτῶν 25 εἰς Βορίζα 22 Σεπτεμβρίου/66 ἄγαμος
ὁ Νικολ. Χρονάκης » 30 » Δαφναῖς 8 Ἰουλίου/67 ὄρφ. ἐν.

Τὸ Γυναικεῖον Μοναστήριον Παλιανῆς «Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» βεβηλωθὲν κατεκάη μετὰ 20 κελλίων, τὰς εἰκόνας κατεσύντριψαν ἄλλας δὲ μεταγαγόντες εἰς Ἡράκλειον ἐπώλησαν ἐπὶ δημοπρασίας.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Μ Ο Ν Ο Φ Α Τ Σ Ι Ο Υ

Ἅ γ ι ο ς Θ ω μ ᾶ ς

Κατὰ τὰς πρώτας Ἰουλίου/67 διαβαίνοντες οἱ Ὀθωμανοὶ τὸ χωρίον τοῦτο, ὅτε ἐξεστράτευσον κατὰ τῶν Σφακίων εἰσηλθόντες εἰς τὸ οἴκημα τῆς Ἀγγελικῆς Ἀγγελοπούλας καὶ ἀφοῦ ἠτίμασαν αὐτὴν ἀφήρεσαν ὅλα τὰ πράγματα τῆς οἰκίας της, ὡσαύτως ἀπεγύμνωσαν καὶ τὰ οἰκήματα τῶν ὑποτεταγμένων Νικολάου Γαβαλάκη, Βασιλείου Θαλασσινάκη, Ἰωάννου Κρεβέτζη, Νικολάου Κρεβέτζη, Ἰωάννου Βασιλάκη καὶ Ἰωάννου Πιστόλη, τὸν ὁποῖον καὶ ἐφόνευσαν ἀφοῦ ἀπέκοψαν τοὺς ὄρχεις αὐτοῦ καὶ ἀφήρεσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς του δύο λωρίδας. Τὰ πράγματα τῶν ἐπαναστατῶν ἦτοι μηλιαῖς, κερασαῖς καὶ λοιπὰ καρποφόρα δένδρα ἀπέκοψαν. Ἐφόνευσαν δύο γυναῖκας τὴν Μαρίαν σύζυγον Ἰωάννου Κορνάρου καὶ τὴν Μαρίαν σύζυγον τοῦ ἐπίσης φονευθέντος Ἐμμ. Λαδαντώνη. Φονευθέντες.

Νικ. Καραγιαννάκης ἐτῶν 30 εἰς Ἅγιον Μύρωνα 29 Αὐγ./66 ἄγαμος
 Ἐμμ. Λαδαντωνάκης » Κουτσουνάρες 29 Σεπτ./66
 Γεώργ. Κουμαδάκης » » » » »

Ἄρδ ά χ θ ι α

Τὰς 20 οἰκίας τοῦ χωρίου ἀπεγύμνωσαν καὶ τὰ κινητά, ἤτοι βώδια, μουλάρια, αἰγοπρόβατα ἀφήρσαν. Τοὺς ὑποτεταγμένους Γεώργ. Πιτσιδιανὸν καὶ Κωστ. Μοναχόγαμβρον κατέσφαξαν ἀφοῦ ἀφήρσαν τὰ πράγματα τῆς οἰκίας τοῦ Γεωργ. Μπακιορόγαμβρου ἠτίμασαν τὴν σύζυγόν του. Ὁ ἴδιος Δελῆ Χουσεῖνης ἀφήρσε τὰ πρόβατα τοῦ Ἰωάννου Πιτσιδιανοῦ 24 κυφέλια μέλισσαι τοῦ Γεωργίου Πετρογιαννάκη κατέστρεψαν.

Π ρ ε β ε λ ι α ν ἄ

Τὸν συνοδεύοντα τὴν ἀποσκευὴν τῶν Τούρκων Λεμονογιάννην ἔσφαξαν εἰς Ἄκρια. Τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἀθανάσιος» ἐβεβήλωσαν. Τοῦ Δημητρίου Σαβαστιάκη τὰ βώδια ἀφήρσαν βασανίσαντες τὸν ἴδιον. Ἄπαντα τὰ γεννήματα τῶν ὑποτεταγμένων ἀφήρσαν ἀφοῦ διὰ βασάνων ἠνάγκασαν αὐτοὺς καὶ τὰ ἠλώρισαν. Ὁ Θωμᾶς Βασιλάκης ἐφορεύθη εἰς τὴν ἐν Ἅγίῳ Μύρῳνι μάχην κατὰ τὴν 29 Αὐγ./66.

Μ ε γ ἄ λ η Β ρ ὺ σ ι ς

Τὰς 40 οἰκίας κατεκρήμνισαν ἐξ ὀλοκλήρου. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγία Ἀναστασία, Ἅγιος Ἰωάννης καὶ τῆς Ἀναλήψεως» ἐβεβήλωσαν. Ἄπαντα τὰ καρποφόρα δένδρα κατέκοψαν, 400 κυφέλας μελισσῶν κατέστρεψαν.

Εἰς Κουτσουνάρες τὴν 29 Σεπτεμβρίου/66 κατέσφαξαν τὸν Δασκαλομανώλην ἐτῶν 100, τὴν Πελαγίαν Τσαγκαροπούλαν, ἐτῶν 105 ἀφοῦ ἠτίμασαν εἶτα δὲ ἔκασταν, τὴν Ἐλένην Ἀντώνεναν ὡσαύτως, τὴν Εἰρήνην Τσαγκαροπούλαν, τὸν Κατσιφαρονικολὴν, τὸν Ἰωάννην Δασκαλάκη καὶ τὴν Μαρίαν Χανγιαροπούλαν ἐτῶν 80.

Ἄ γ ί α Β α ρ β ἄ ρ α

Τὰς οἰκίας ἀπάσας κατεκρήμωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγίαν Βαρβάραν, Ἅγιον Γεώργιον, Ἅγίαν Παρασκευήν, Ἅγίαν Πελαγίαν καὶ Ἅγιον Ἰωάννην» ἐβεβήλωσαν καὶ ἀπειτέρωσαν. Ἄπαντα σχεδὸν τὰ καρποφόρα δένδρα κατέκοψαν, τὰ ἀμπέλια ἐξ ὀλοκλήρου κατέστρεψαν, τὸν γέροντα Ζαχόρη Τζότρη ἀφόνευσαν, τὸν Μιχαὴλ Ἀνδρεαδάκη ἐτῶν 100 ἔσφαξαν κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου/67. Τὸν Γεώργ. Μαυροκούκον αἰχμαλωτίσαντες καὶ βασανίζοντες ἡμέρας τινὰς ἔπνιξαν εἰς τὴν θάλασσαν Τυμπακίου ὁ Εὐμένιος Παπαδάκης ἐφορεύθη εἰς Κουτσουνάρες τὴν 26 Σεπτεμβρίου/66.

Ἄσῆμι

Τὰς 30 οἰκίας ἀπειτέφρωσαν τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν.

Βαγονιά

Τὰς 20 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἁγία Φωτεινὴ» ἀπειτέφρωσαν τὰς ὑποπειταγμένους Ζαχάρην Μακρουδημητροάκην καὶ Γεώργ. Χαρκιαδίκην ἔσφαξαν.

Λούκια

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 19 οἰκιῶν καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Νικήτας» κατέκαυσαν.

Φουρνοφάραγον

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Δεσπότης Χριστός» ἀπειτέφρωσαν.

Σταῦρες

Τὰς 20 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Παναγία» ἔκαυσαν.

Ἄτσιπάδες

Τὰς ἐκεῖ χριστιανικὰς οἰκίας κατέκαυσαν.

Στέρναις

Τὰς 25 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς «Παναγίας» ἔκαυσαν, τὸν ὑποπειταγμένον Μιχ. Ἀνδρεῶν κατέσφαξαν.

Ἁγία Φωτιά

Τὰς οἰκίας τῶν τριῶν οἰκογενειῶν ἔκαυσαν.

Χάρακας

Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἰωάννης, Τίμιος Σταυρός, Παναγία, καὶ Ἅγιος Νικήτας» βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν ὡς καὶ τὰς τρεῖς οἰκίας ὁ Κ. Μηναδάκης, Κ. Στεφανάκης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σταῦρος ἐφρονεύθησαν ἐν πολέμῳ.

Πλατανιάς

Ὁ Παναγιώτης καὶ Πέτρος Σφακιανάκης ὁ Παναγιώτης τοῦ Γέροντος Σφακιανοῦ καὶ ὁ Γεώργ. Τζουγάκης ἐφρονεύθησαν ἐν πολέμῳ.

Αἰθιά

Ὁ Κωνσταντῖνος Καλογιαννάκης ἐφρονεύθη ἐν τῇ μάχῃ.

Ἄζεντριὰς

Ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Δημήτριος» ἐβεβηλώθη καὶ 4 ἐφρονεύθησαν ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶν ἄγνωστα.

Π ρ ε τ ῶ ρ ι α

Τὰς 25 οἰκίας ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Μιχαήλ Ἀρχάγγελος καὶ Ἅγιος Ἀντώνιος» βεβηλώσαντες ἀπειτέρωσαν.

Π ὄ ρ γ ο ς

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 15 οἰκιῶν ἔκαυσαν.

Τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον Ἐπανωσήφης κατεστράφη. Τὴν νεόκτιστον ἐκκλησίαν⁴ «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατερήμωσαν, τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα κατεκρήμνισαν ἅπαντα τὰ κελλία ὑπὲρ τὰ 100 κατεδάφισαν, ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ κινητὰ ἀφήρπασαν, τὰ κηφέλια τῶν μελισσῶν κατέστρεψαν.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Κ Α Ι Ν Ο Υ Ρ Ι Ο Υ

Β ο ρ ί ζ ι α

Ἐκ τῶν 100 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν τὰς 70 κατέκαυσαν τὰ ἐν αὐταῖς 30 χιλ. γεννήματα ἀπειτέρωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν. Τὸν Χη Ζαχάρον ἐτῶν 100 ἐκρεοῦργησαν. Τὴν Εἰςήνην Μανουσοπούλαν ἀφοῦ ἀφήρσαν πᾶν ὄ,τι ἔφερε καὶ ἔκαυσαν τὰ ἐνδύματά της ἐγκατέλειπον αὐτὴν γυμνήν. Τὸ σῶμα τοῦ προ 8 ἡμερῶν ἀποθανόντος Δημητρίου Λέκα Βενερατιανοῦ ἐξωρούξαντες ἐκ τοῦ τάφου ἐγκατέλειπον ἐν ὑπαίθρῳ εἰς βορὰν τῶν ζώων.

Φ ο ν ε υ θ ἔ ν τ ε ς

Ἄνδρ. Στεφανουδάκης	ἐτῶν 30	εἰς Πυργοῦ	28 Αὐγ./66	ὄρφ. 2
Γιάννης Ξεκαρδάκης	» 25	» Δύλισον	3 Σεπτ./»	» 2
Στεφανῆς Μανασάκης	» 35	» Ἀμουργέλες	5 » »	» 7
Μιχαήλ Ἀρμουτάκης	» 20	» Ἅγιον Μύρ.	8 Φεβρ./67	ἄγαμος

Σ κ ο ὕ ρ β ο υ λ α

Ἄπαν τὸ χωρίον ἐλεηλάτησαν, τὰς δὲ 25 οἰκίας ἐκ τῶν 40 κατέκαυσαν. Τὴν ἐκκλησίαν «Θεοτόκος» βεβηλώσαντες ἀπειτέρωσαν. Τὸν ὑποταγμένον Νικολὴν Βαφάκην ἐργαζόμενον εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ἀφοῦ ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κατεκερμάτισαν ἔρῳιψαν ἐντὸς φρέατος τὸν Μάϊον τοῦ 1867.

Τὸ Μειόχιον τῶν Ἀρμούτιδων ἐκ δέκα οἰκιῶν καὶ ἐνὸς ἐλαιοτριβείου συγκείμενον κατέκαυσαν, 100 περίπου κηφέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Κατὰ τὸν Ἰούλιον/67 καθ' ὃν καιρὸν οἱ κίτιοι ἦσαν ὑπο-

⁴) Ἡ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐπιγραφή ἀναφέρει ὡς ἔτος οἰκοδομήσεως τὸ 1861.

τεταγμένοι ἔκανσαν τὸ Μειτόχιον εἰς Γιαλιᾶν ἐκ 40 οἰκιῶν συγκείμενον, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν.

Τὸ Μειτόχιον «Ἀπόλυχνος» ἐκ δέκα οἰκιῶν συγκείμενον ἐξ ἑνὸς ἐλαιοτριβείου καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Παντελεήμων» ἀπειτέφρωσαν ἐξ ὀλοκλήρου, δύο χιλιάδες δένδρα ἐπυρπόλησαν.

Ζαρός

Τὰς 130 οἰκίας ἐλεηλάτησαν ἐξ αὐτῶν δὲ ἔκανσαν 80, τὰς πέντε ἐκκλησίας, αἱ δύο «Ἅγιος Γεώργιος» καὶ δύο τῆς «Θεοτόκου» καὶ ἡ ἕτερα «Ἁγία Κυριακὴ» βεβηλώσαντες κατέκασαν. Τὸν Χατζῆ Ντουλμέρη ἐτῶν 100 τυφλὸν ἀπεκεφάλισαν ἀφοῦ ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας, τὴν δὲ σύζυγόν του Σοφίαν ἐτῶν 80 πυροβολήσαντες ἐφόνευσαν ἀφοῦ πρῶτον ἠτίμασαν. Τὸν Χατζῆ Γεώργιον Καραντινὸν ἐτῶν 90 δέσαντες κατὰ τὰς χεῖρας, μαχαιρώσαντες εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ σχίσαντες τὴν κοιλίαν ἐφόνευσαν ἀποκόψαντες τὴν κεφαλὴν. Τὸν φρενήρη Γιάννην Τσιγαριδάκη κατεκρεοῦρησαν. Ἐκ τῶν μνημείων τῆς ἐκκλησίας «Ἁγίας Κυριακῆς» ἐξέθεσαν τρία νήπια πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀποθανόντα εἰς βορὰν τῶν κυνῶν.

Ἐκατὸν χιλιάδες κοιλὰ γεννήματα διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐκάησαν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ χωρίου τούτου. Τέσσερα ἐλαιοτριβεῖα καὶ 4 νερόμυλοι ἀπετεφρώθησαν. Τὴν Εὐθνήνην Τζεοριαδοπούλαν ἐτῶν 80 περιβρίσαντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐγκατέλειπον αὐτὴν ἡμιθανῆ. Τὴν Μαρίαν Τσιγαριδοπούλαν, Μαρίαν Λεμονοπούλαν, Ἐλένην Λεμονοπούλαν καὶ τὴν Πελαγίαν Κουροτῆ συλλαβόντες ἀπεγύμνωσαν καὶ ἠτίμασαν ἀφοῦ πρῶτον ἐβασάνισαν, ἐξ αὐτῶν δὲ τὴν Πελαγίαν ἐφόνευσαν. Φονευθέντες Ὁ Γεώργιος Δαμιανάκης αἰχμαλωτισθεὶς κατεκρεοῦρήθη ἐτῶν 45, ὄρφανὰ 7. τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1866 εἰς Ζαρόν.

Ὁ Νικολῆς Δάμας ἐτῶν 50 εἰς Ζαρόν 26 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 6. Ὁ Μανιανὸς αἰχμαλωτισθεὶς διεμοιράσθη εἰς τέσσερα τὴν αὐτὴν ἡμέραν 26 Σεπτεμβρ./66 ὄρφ. 9. Ὁ Γεωργ. Ρουμπάκης αἰχμαλωτισθεὶς τὴν 19 Ἀπριλίου ἐφονεύθη ἐν Πετροκεφάλῳ.

Μονὴ Βροντηῆσι

Ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Ἀντώνιος» μετὰ 10 κελλίων βεβηλωθεῖσα κατεκάη, δύο χιλιάδες κοιλὰ γεννήματα ἐπυρπολήθησαν, 300 ἐλαιόδενδρα κατεκάησαν. Τὸν ἀσθενοῦντα καὶ πρὸ ἐτῶν κλινήρη Ζαχαρίαν Νταβιλάκη ἐτῶν 80 ἐφόνευσαν, τὸν Ἀναγνώστην Κοντομανωλάκη ἀφοῦ ἐξώρουξαν τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας, ἀπεκεφάλισαν.

Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν κατεκερματίσθη εἰς νεανίας παραλελυμένος οὗ τὸ ὄνομα ἀγνοοῦμεν ὡσαύτως καὶ δεκαετὲς παιδίον πάσχον τὰς φρένας

κατεκρεουργήθη. Τὸν Μανώλην Ἐξηνταβελόνην Ζαριανὸν συλλαβόντες ζῶντα ἐφόνευσαν ὅστις ἐγκατέλειπεν ὄρφ. 5.

Μετόχι Καπαριανὰ

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν ἔκαυσαν, τὰς λοιπὰς δὲ ἐξεθμελίωσαν, ἅπαντα δὲ τὰ σπαρτὰ ἐπυρπολήθησαν.

Μεροτόρι⁵ καὶ Φαοῖ (Μετόχια)

Αἱ δύο οἰκίαι τοῦ πρώτου ἀπειτεφρώθησαν αἱ 15 δὲ τοῦ δευτέρου κατεκάησαν, αἱ ἐκκλησίαι δὲ «Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Ἰησοῦς Χριστός» ἀπειτεφρώθησαν ἐν δὲ ἐλαιοτριβεῖον καὶ 50 κυψέλια μέλισσαι κατεστράφησαν. Ἐφονεύθη ὁ Νικολῆς Ἐπιμενίδης ἐτῶν 30 εἰς Ἀσίτες 29 Αὐγ./66 ὄρφ. 5.

Παναγιὰ (Μετόχι)

Τὰς 8 οἰκίας ἐκ τῶν 12 ἔκαυσαν, αἱ δὲ 4 κατεκρημνίσθησαν. Αἱ ἐκκλησίαι «Θεοτόκος καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλωθεῖσαι ἀπειτεφρώθησαν καὶ δύο ἐλαιοτριβεῖα.

Καλαθιανὰ (Μετόχι)

Τὰς 8 οἰκίας, 2 ἐλαιοτριβεῖα καὶ 50 ἐλαιόδενδρα κατέκαυσαν καὶ κατέστρεψαν.

Μάκραις καὶ Δρόσου (Μετόχια)

Τὰς 10 οἰκίας τοῦ πρώτου ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Ἁγία Εἰρήνη» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν ὡς καὶ ἐν ἐλαιοτριβεῖον. Ἐκ τοῦ δευτέρου δύο οἰκίας ἔκαυσαν ἐκ τῶν 5.

Νήβρητος (χωρίον)

Τὰς 15 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Μεθόδιος» ἔκαυσαν.

Γέογγεοη

Ἐκ τῶν 105 οἰκιῶν τὰς 102 ἔκαυσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος, Προφήτης Ἡλίας, Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. Ἐκ τῶν 7 ἐλαιοτριβεῖων τὰ 5.

800 ἐλαιόδενδρα, τριακοσίων στρεμμάτων ἀμπελῶνας καὶ τριακόσια πενήκοντα κυψέλια μέλισσα κατέστρεψαν καὶ ἐπυρπόλησαν.

Τὰ ἐξῆς ἔπραξαν κατὰ τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1867.

⁵) Μικρὸν μετόχιον, ἀκατοίκητον σήμερον, κείμενον μεταξὺ τῶν χωρίων Λαλουμᾶ καὶ Μεσίσκι τῆς Ἐπαρχίας Καινούργιου.

Τὸν Νικόλαον Γερώνυμον ἐτῶν 80 κλινήρη ἔσφαξαν. Τὸν Δημήτριον Κοκολάκην ἐτῶν 100 τυφλὸν καὶ τὴν Μαρίαν Λαγουδίναν ἐτῶν 105 κατέσφαξαν, τὴν Μαρίαν Σάββεναν ἐτῶν 110 ἠνάγκασαν καὶ εἰσῆλθεν εἷς τι σπήλαιον τὸ ὁποῖον πρὶν διὰ πληθῆος ξύλων ἀναμμένων ἐπύρωσαν τόσον, ὥστε ἐψήθη ζωντανή. Τὸν Γεώργιον Χοιρομουριδάκην φρενήρη συλλαβόντες ἀφοῦ ἐγύμνωσαν καὶ ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τὴν ῥίνα ἀπεκεφάλισαν. Ἐκ τῶν μνημείων ἐξέθεσαν πρὸς βορρᾶν τῶν ζώων πέντε σώματα νεωστὶ ἀποθανόντων. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον δὲ τοῦ 67 διαβὰς ὁ ἴδιος Ρεσίτης ἐκ τοῦ χωρίου καὶ εὐρῶν τινὰς ὑποτειταγμένους ὡς καὶ τινὰς οἰκογενείας ἐπαναστατῶν διέταξεν ἐπὶ τῇ αἰτία ὅτι τὸ χωρίον εἶχεν ἐπαναστάτας καὶ ἀπεγύμνωσαν ὅλους αὐτούς. Ἐφόνευσε δὲ καὶ τὸν Γιάννην Χαρκιαδάκην ἐγκαταλείποντα 4 ὄρφανά.

Οἱ ἐν πολέμῳ δὲ φονευθέντες εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

ὁ Μανώλης Γιατροάκης	ἐτῶν 30	εἰς Γέοργερον	26	Σεπτεμβρ.	166	ὄρφ. 1
» Στραίης Σφακιανός	» 45	»	»	»	»	» 7
» Δημήτρ. Ἀναστασάκης	» 30	» Καμαριώτη	16	Ἰανουάρ.	167	» 2

Μετόχια Τσαχιανά, Καρδαμιανά, Μαστραχιανά
καὶ Ἀπομαρμᾶ

Αἱ 40 οἰκίαι αὐτῶν, 2 ἐλαιοτριβεῖα 7 νερόμυλοι ἐπυροπολήθησαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἰωάννης καὶ τῆς Θεοτόκου» βεβηλώσαντες ἐπυροπόλησαν.

Ψαλίδια⁶ (Μετόχι)

Τὰς 10 οἰκίας, ἅπαντα τὰ σπαρτὰ θερισμένα καὶ εἰς θεμονίας κατέκαυσαν.

Χωρίον Πανασὸς

Τὰς 25 οἰκίας καὶ τὰ δύο ἐλαιοτριβεῖα κατέκαυσαν ὀλοτελῶς. Τὰς ἐκκλησίας «Παναγίας καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν. Διακόσια περίπου ἐλαιόδενδρα, 100 στρέμματα ἀμπελῶνας καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα ὡς καὶ τὰ σπαρτὰ θερισμένα καὶ μῆ, καὶ 100 κυψέλια μελίσσας κατέκαυσαν καὶ ἀπειτέφρωσαν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Μάχης εἰς χωριὸν Γέοργερον εἰς τὸ πείσμα συνέλαβον τὴν Αἰκατερίνην Μαροπούλαν καὶ τὴν Ἑλένην Καρδαμοπούλαν, τὰς ὁποίας ἀφοῦ ἐκόρσεσε τὴν ἐπιθυμίαν του ὅλος σχεδὸν ὁ στρατὸς ἐγκατέλειπον ἡμιθανεῖς, αἵτινες εἰσέτι διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ἐν μαχῇ δὲ ἐφονεύθησαν ὁ Γεωργ. Ζυνάκης ἐτῶν 25 εἰς Κανὶ Καστέλι κατὰ Ὀκτώβριον/66 ἄγαμος καὶ ὁ Μιχαὴλ Πεπονάκης ἐτῶν 22 εἰς Ἀρκάδιον τὸν Νοέμβριον.

⁶) Μετόχιον τοῦ χωρίου Γέοργερον.

Ποιριᾶς

Ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν τὰς 10 ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιον Γεώργιον» βεβηλώσαντες ἐπυρπόλησαν.

Μούλι

Ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν τὰς 10 ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιοι Ἀπόστολοι» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν.

Κατὰ τὸν Αὔγουσιον τοῦ 167 συλλαβόντες τοὺς ὑποτεταγμένους Δημήτριον Μανουσάκη, Ἀπόστολον Χοιρομουριδάκη καὶ Ζαχάρην Κορσιλάκη δέσαντες τὰς χεῖρας, ἐξωρούξαντες τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεκόψαντες τὰς χεῖρας, τὴν ὄψιν, τὰ ὦτα, τὰ χεῖλη ἀπεκεφάλισαν. Πολλὰ δὲ ἐλαιόδενδρα καὶ λοιπὰ δένδρα κατέκοψαν.

Ἅγιοι Δέκα

Τὰς 30 οἰκίας, ἅπαντα τὰ ἐλαιοτριβεῖα καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιοι Δέκα» κατέκαυσαν καὶ κατεδάφισαν ἐξ ὀλοκλήρου.

Τὸν Ἰούνιον 167 ἀπόσπασμα τοῦ Ὁμέρο εἰσβαλὼν ἀπεγύμνωσε τὰς ὑποτεταγμένας οἰκογενείας, διέφθειραν δὲ καὶ τὴν παρθένον θυγατέρα ὑποδηματοποιοῦ τινός.

Μητρόπολις

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν 20 καὶ ὅλα τὰ ἐλαιοτριβεῖα ἐκάησαν τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Νικόλαος καὶ Ζωοδόχος Πηγή» βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν. Τὰ ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ γεννήματα καὶ λοιπὰ πράγματα τῶν ἐκεῖ διακοσίων οἰκογενειῶν διήρπασαν.

Ἀμπελοῦζος

Τὰς 15 χριστιανικὰς οἰκίας, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγία Παρασκευὴ καὶ Εὐαγγελισμὸς» πεντακόσια ἐλαιόδενδρα καὶ 200 κυφέλας μελίσια κατέκαυσαν, ἐβεβήλωσαν καὶ ἀπειτέφρωσαν.

Καστέλλι

Τὰς 10 χριστιανικὰς οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἀντώνιος» ὑπὲρ τὰ 200 ἐλαιόδενδρα καὶ ἱκανὰ σπαρτὰ ἐπυρπόλησαν.

Μοῖρες

Τὰς 15 χριστιανικὰς οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» ὑπὲρ τὰ 250 ἐλαιόδενδρα καὶ ἅπαντα τὰ σπαρτὰ ἔκαυσαν.

Τὴν Φωτεινὴν ἐτῶν 80 ἀτιμάσαντες ἐφόνευσαν.

Χουστουλιανὰ

Τὰς 32 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «ἡ Κοίμησις» καὶ ὑπὲρ τὰ 20 ἐλαιόδενδρα ἀπειτέφρωσαν.

Πλάτανος

Τὰς 25 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Χαράλαμπος» καὶ 20 ἐλαιόδενδρα ἀπειτέφρωσαν.

Πλώρα

Τὰς 30 οἰκίας καὶ τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Παντελεήμων, Ἅγιος Ἀντώνιος, καὶ Μεταμόρφωσης» ἐβεβήλωσαν καὶ κατέκαυσαν, συνέλαβον δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην Κωνσταντάκη μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἀγροεῖται ἄν ζῆ.

Ἀπεικαρι

Ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν τὰς 15 καὶ τὴν ἐκκλησίαν «ἡ Κοίμησις» κατέκαυσαν καὶ ἐβεβήλωσαν. Τοῦ Γεωργίου Χασουράκη τὸ ὄτιον ἀπέκοψαν κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 167 ὅτε οὗτος ἦτο ὑποτεταγμένος, τὸ δεκαετὲς τέκνον τοῦ Ἰωάννου Παπαδάκη ἐφόνευσαν.

Ἐν μάχῃ δὲ ἐφονεύθησαν ὁ Φραγκιὸς ἐτῶν 30 εἰς Ἁγίαν Βαοβάραν τὴν 3 Αὐγ. 167 ὁφ. 4. Ὁ Νικόλ. Χασουράκης ἐτῶν 25 εἰς Ἁγ. Μύρωνα 8 Φεβρ. ἄγαμος.

Φλακιάσες¹⁾

Τὰς 10 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» ἔκαυσαν.

Βασιλικὰ Ἀνώγεια

Τὰς 20 χριστιανικὰς οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Θεοτόκος» ἀπειτέφρωσαν. Ὁ Σπυρίδων Βιλανάκης ἐφονεύθη ἐν τῇ μάχῃ ἐτῶν 25 ἄγαμος.

Κρότος

Τὸν Ὀκτώβριον 166 κατεκρεουργήθη ὁ Ἀντώνιος Βαφάκης ἐτῶν 80 ὑποτεταγμένος ἄοπλος.

Μιαμοῦ

Ὁ Γιάννης Παπαδάκης ἐφονεύθη κατὰ Σεπτέμβριον 166 καθ' ὁδὸν ὁ Γιάννης Μανιουδάκης ἐτῶν 25 εἰς Ἀποδούλου 2 Φεβρουαρίου 167.

Ἅγιος Κύριλλος

Ὁ Δημήτρ. Σηφάκης ἐφονεύθη ἐτῶν 30 εἰς Ἁγίαν Βαοβάραν 3 Αὐγ. 167 ἄγαμος.

Ἀπεζανές

Τέσσαρες χιλιάδες ἐλαιόδενδρα, τὸ Μειόχιον Τρουπιτά, τὸ Μειόχιον εἰς Πέρι καὶ 500 κνφέλας μελίσσας κατέστρεψαν καὶ ἔκαυσαν.

¹⁾ Τὸ χωρίον Φλαθιάκες.

Ἀντισκάρι

Χίλια ἐλαιόδενδρα, 200 εἰς Πηγαδάκια καὶ τοῦ Κούτα τὸ χειμαδιὸ μὲ διακόσια τοιαῦτα κατέκαυσαν.

Πέρι

Τὰς 25 οἰκίας, ἅπαντα τὰ σπαρτὰ εἰς θεμονίας καὶ ἀλώνια καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Νικόλαος» ἔκαυσαν καὶ κατερήμωσαν.

Ὁ Χη Νικολ. Κατσιριτῆς αἰχμαλωτισθεὶς ἄοπλος εἰς τὸ χωρίον Σακτούρια ἐτῶν 80 βασανισθεὶς ἐφρονεύθη. Ὁ Κωνστ. Κατσοπρινάκης ἐτῶν 30 εἰς Μονοφάτσι κατὰ Ἰούλιον/67 ὄρφανὰ 5.

Μπόμπια

Ἐκ τῶν 250 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν, αἱ 130 ἐκάησαν, τὰς ἐκκλησίας «Μεταμόρφωσις, Ἅγιος Γεώργιος καὶ Ἅγιος Ἰωάννης» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. 250 κυψέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Τὸν Κων. Παπαδάκην φρενήρη ἐτῶν 30 κατεκερμάτισαν καὶ ἔκαυσαν.

Ὁ Ἰωάννης Κουρμουλάκης ἐτῶν 35 εἰς Ἀποδοῦλου 2 Φεβρουαρίου/67 ἄγαμος.

Ἅγιος Ἀντώνιος

Τὰς 9 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἀντώνιος», 1000 ἐλαιόδενδρα, τρία ἐλαιοτριβεῖα, ἓνα νερόμυλον καὶ 200 κυψέλας μελίσσας ἔκαυσαν καὶ κατέστρεψαν.

Πετροκεφάλι

Τὰς δύο ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἐλευθέριος καὶ Μεταμόρφωσις» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. Χίλια ἐλαιόδενδρα καὶ πολλὰ καρποφόρα δένδρα ἔκοψαν καὶ ἔκαυσαν.

Μονόχωρον

Τὰς 5 οἰκίας, 300 ἐλαιόδενδρα, 50 μελίσσας καὶ ἓν ἐλαιοτριβεῖον κατέκαυσαν.

Μακρονανά⁸

Τὰς 7 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» 300 ἐλαιόδενδρα καὶ 30 ὄπωροφόρα δένδρα κατέκαυσαν. Τὴν ἐκκλησίαν «Ἀνάληψις» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν.

Κερατοκεφάλι

Τὰς 20 οἰκίας, τὰ σπαρτὰ καὶ 200 ἐλαιόδενδρα ἔκαυσαν. Τὴν ἐκ-

⁸) Ἀκατοίκητον σήμερον μετόχιον, μεταξὺ τῶν χωρίων Καστέλλι καὶ Ἀμπελούζου. Εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν τὸν δικηγόρον κ. Στυλ. Μαυράκην, ὅστις μὲ ἐβοήθησεν εἰς τὴν διακρίβωσιν τῶν ἀγνώστων σήμερον μετοχίων τούτων.

κλησίαν «*Ἅγιος Εὐθύμιος*» τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια πολλῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν βεβηλώσαντες ἐπυρπόλησαν. Ἡ ἐκκλησία «*Ἅγιος Νικόλαος*» ἐβεβηλώθη καὶ κατεκάη καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἱερὰ σκεύη καὶ εἰκόνες.

Ὁδηγήτρια

Ἄπαντα τὰ ἐν αὐτῇ κινητὰ κτήματα, αἰγοπρόβατα, μουλάρια, ἄλογα καὶ λοιπὰ ἔπιπλα τοῦ Μοναστηρίου ἀφῆρσαν. Τὴν ἐκκλησίαν «*Ἁγία Φωτεινὴ*» εἰς Μετόχι Φωτεινόπουλον ἐβεβήλωσαν, τὸν ἐκεῖ Ἱεροδιάκονον Γεράσιμον τελειοδίδακτον τῆς θεολογίας ἀπεκεφάλισαν φρονήρη ὄντα. Τὸ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ εὐρεθὲν ἱκανὸν ἔλαιον ἔχυσαν, τοὺς δὲ πίθους κατέσπασαν, 150 ἐλαιόδειδρα ἔκοψαν. Τὴν ἐκκλησίαν «*Εὐαγγελίστρια*» εἰς Μάρτισαλον βεβηλώσαντες κατεσύντριψαν τὰς εἰκόνας. Τὴν ἐκκλησίαν εἰς Μάταλα «*Κοίμησις*» ἔκαυσαν. Τὸν Ἡγούμενον Γεράσιμον συλλαβόντες ἔδειραν ἀνηλεῶς, ἵνα ὁμολογήσῃ τὴν πυρίτιδα καὶ ἱστορικά, ἐβασάνιζον δὲ αὐτὸν ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΥΡΓΙΩΤΙΣΣΑ

Πισίδια

Τὸν Στυλιανὸν Σφακιανάκην εἰῶν 40 ὑποπειταγμένον ἔθεσαν ἐπὶ τοῦ ἡλίου διὰ 8 ἡμέρας καὶ μετὰ διαφόρους τρομερὰς βασάνους ἀπεκεφάλισαν.

Τὸν Φραγκιὸν Γερμανάκην ὠσαύτως ὑποπειταγμένον μὲ τὰς αὐτὰς τυραννίας ἐφόνευσαν. Τὸν Κυριάκον Καλοχριστιανάκην βασάνισαντες ἐπίσης μὲ τὰς αὐτὰς πράξεις παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν, ἀγνοοῦμεν δὲ ἄν ζῆ.

Τυμπάκι

Ὅγδοῦντα οἰκίας ἔκαυσαν, ὁ στρατὸς διαμείνας ἐκεῖ ἐπὶ πέντε μῆνας ἔπραξε τὰ αἰσχίστα, διειάχθη γὰρ κατοικῆ μὲ τὰς ὑποπειταγμένας οἰκογενεῖας αἵτινες θέλουσαι γὰρ ἀπέλθωσιν ἐμποδίζονται. Τὸ θυγάτριον τοῦ Γεωργίου Φανουργάκη δεκαετὲς διεφθάρη παρ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. Τὴν ἐκκλησίαν «*Ἅγιος Τίτος*» βεβηλώσαντες κατεσύντριψαν τὰς εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἔπειτα ὑπεχρέωσεν ὁ Ρεσίτης καὶ ἠγόρασαν διὰ 1200 γρόσι. Τὰ ἐρεῖπια δὲ αὐτῆς μετεποίησαν εἰς σταύλους ἀλόγων καὶ μαγηρεῖα.

Τὰς ἐκκλησίας «*Ἅγιον Πνεῦμα*» Ζωοδόχος Πηγὴ» «*Ἅγιος Νικόλαος*» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν, τὰς δὲ εἰκόνας, τέμπλα καὶ πολυελαίους μετεκόμισαν εἰς Ἡράκλειον καὶ ἐπώλησαν. Τὰς οἰκίας ἃς δὲν ἔκαυσαν

ἐξεστέγισαν, τὰ δὲ ξύλα ἔκαυσαν, 2 χιλ. ἐλαιόδενδρα ἔκαυσαν.

Φονευθέντες

ὁ Μιχαὴλ Μαυράκης 28 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 5
 » Κωνστ. Ζυγιοράκης » » » » 1

Ἁγία Τριάς

Τρεῖς οἰκίας ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγία Τριάς» καὶ «Ἁγιον Γεώργιον» ἐβεβήλωσαν τὰς δὲ εἰκόνας κατισυντροίφαντες ἔκαυσαν μαγειρεύοντες. Τὸ δωδεκαετὲς ἄρσεν τέκνον τοῦ Νικολάου Γιαμισάκη ὀνόματι Θεμιστοκλῆ περιύβρισαν ἀσελγήσαντες μετ' αὐτοῦ πλῆθος ἀγαρινῶν ὅπερ εἰσέτι κινδυνεύει.

Ἁγιος Ἰωάννης

Τὰς ἐκκλησίας «Ἁγιος Γεώργιος καὶ Ἁγιος Ἰωάννης» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν, τὰς δὲ εἰκόνας ἄλλας μὲν ἐπώλησαν, ἄλλας δὲ κατέκαυσαν.

Ἐν μάχῃ δὲ ἐφονεύθησαν ὁ Ἰωαν. Μαργιολάκης ἐτῶν 50 εἰς Γέοργεον 28 Σεπτεμβρίου/66, ὄρφ. 7. Ὁ Ἐμμ. Σπυριδάκης ἐτῶν 40 εἰς Γέοργεον 28 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 5. Τὸν ὑποτειαγμένον Κωνστ. Ἀρναουτάκην συλλαβόντες καθ' ὁδὸν ἐφόνευσαν.

Μακρὰ Σίβα

Τὰς ἐκκλησίας «Ἁγιος Ἰωάννης καὶ Ἁγιος Σπυρίδων» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν πυροβολοῦντες κατὰ τῶν εἰκόνων.

Βόρους

Δέκα οἰκίας ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγία Πελαγία, Ἁγιος Ἰωάννης καὶ Ἁγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν καὶ κατερῆμωσαν.

Τὸν Ἀναγνώστην Καπελάκη ἐτῶν 40 ὑποτειαγμένον ἐφόνευσαν τὴν 15 Δεκεμβρίου/66 ἀφήσαντα τέκνα 3.

Μονὴ Καρδιωτίσσης

Τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου βεβηλώσαντες ἐκόπρισαν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, τὰς δὲ εἰκόνας κατεσύντριψαν.

Καμάρες

Δώδεκα οἰκίας κατέκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν τῆς «Παναγίας» ἐπυροπόλησαν ἀφοῦ ἐβεβήλωσαν.

Γρηγοριά

Ὅκτις οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν ἐκκλησίαν «Ἁγιος Ἀντώνιος» βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν καὶ τὸ εὐρεθὲς περὶ τραχήλιον τοῦ ἱερέως ἐκρέ-

μασαν εἰς βοῦν τινα τὸν ὁποῖον περιέφερον ἐντὸς τῶν ἀγορῶν τῆς πόλεως Ἡρακλείου.

Μαγαρικάρι

Τριάκοντα οἰκίας ἔκαυσαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἁγίους Ἀσωμάτων»⁹⁾ ἐβεβήλωσαν πυρπολήσαντες τὰς εἰκόνας.

Φανερωμένη

Δέκα οἰκίας ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγιον Ἀντώνιον καὶ τῆς Παναγίας» ἐβεβήλωσαν.

Καλοχωροφίτης

Ἐξ οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἁγιος Γεώργιος» ἐπυρπόλησαν.

Καμιλάρης

Δεκαεξὸς οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Μεταμόρφωσις» ἐπυρπόλησαν. Εἰς τὴν μάχην τῆς 28 Σεπτεμβρίου/66 εἰς Γέρογερην ἐφρονεύθη ὁ Ι. Νικολουδάκης ἐτ. 20.

Λαγολιὸ

Δεκαπέντε οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἁγιος Ἰωάννης» ἐπυρπόλησαν.

Μέχρι 20 Αὐγούστου 1867

Σφαγαὶ καὶ δηλώσεις τῶν Τούρκων ἐν ταῖς ἑξ ἀνατολικωτέραις Ἐπαρχίαις τῆς Κρήτης.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΕΔΙΑΔΟΣ

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ δὲν ἔμεινεν ἄμοιρος τῆς ἀγρίας βαρβαρότητος καὶ τῶν καταστροφῶν. Ἐκ τῶν 500 καὶ ἐπέκεινα ἐκκλησιῶν τὰς ὁποίας ἔχει, μόλις ἔμειναν δέκα ἀνέπαφοι τῶν βεβήλων χειρῶν τῶν ἀγρίων, διότι καὶ αὗται ἔκειντο εἰς ἀπόκεντρα μέρη ἢ εἰς ὑψηλὰς κορυφάς· αἱ δὲ λοιπαὶ ἐβεβηλώθησαν, διηρπάγησαν τὰ ἱερὰ σκεύη αὐτῶν καὶ πολλὰ ἐπυρπολήθησαν. Ὀλίγιστοι τάφοι διέφυγον τὸ ἄγριον ὄμμα τῶν βαρβάρων Τούρκων· ἄλλοι μὲν ἠνοίγοντο πρὸς ἐμπαιγμὸν καὶ ἐκδίκησιν, τὰ ὅσιᾶ διεσκορπίζοντο εἰς τοὺς δρόμους καὶ

⁹⁾ Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνακαινισθεῖσα μετὰ τὸ 1880, τιμᾶται σήμερον εἰς μνήμην Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

τὰ πρὸ μικροῦ τεθραμμένα σώματα ἐξήγοντο, κατεφρονοῦντο πολυειδῶς καὶ παρεδίδοντο βορὰ τῶν ἑρπύλλων· ἄλλους δὲ ἤνοιγον ἐπὶ τῷ σκοπῷ μὴ ἔχουν πράγματα κεκρυμμένα. Ὅλων τῶν οἰκιῶν ἡ ξυλικὴ διηροπάγη καὶ ἐκομίσθη εἰς Ἡράκλειον. Τὰ χωρία Ξυδάς, Ἀμαργιανό, Κασταμονίτσα, Αὐδοῦ, Γωνιαῖς καὶ Κερά, ἐπυροπολήθησαν, τὰ τελευταῖα ταῦτα τρία χωρία ὡς καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Κεράς ἐκάησαν δύο φορές τὴν 15 Ὀκτωβρίου π. ε. καὶ τὴν 2 Ἰουνίου ε. ε. συνέλαβον οἱ Τοῦρκοι τὸν Ἐλευθέριον Φανουράκη ἀπὸ Ἐπισκοπὴν τῆ 12 Ὀκτωβρίου π. ε. μετὰ τῆς συζύγου του, καὶ δύο θυγατέρας του Γεωργ. Κούβου κοὶ τὰς μὲν γυναῖκας ἐγύμνωσαν καὶ ἠτίμασαν, τὸν δὲ ἄνδρα ἄοπλον καὶ γέροντα ἔσφαξαν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γυναικὸς του.

Τὴν 14 ἰδίου εἰσέβαλεν ὁ Τουρκικὸς στρατὸς εἰς Λαγκάδα. Εἰς τὸ χωρίον Αὐδοῦ εὐρόντες οἱ Τοῦρκοι τὸν παπᾶ Σιαμάτην γέροντα χωλὸν ἔθραυσαν τὴν κεφαλὴν του διὰ λίθων, ὁμοίως τὸν γέροντα Φυσάρον ἑκατοντούτην τανύσαντες κατὰ γῆς ἤρασαν πυρὰν ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ἐκάη ζῶν.

Ἐν τῷ χωρίῳ Γωνιαῖς εὐρόντες τὸν παπᾶ Γεώργιον ἔδεσαν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς πόδας καὶ τὸν ἔσυρον εἰς τοὺς δρόμους ἕως οὗ ἀπέθανεν. Ὡσαύτως τὸν Ἐμμ. Ἀνειτρανιστὸν γέροντα 80 ἐτῶν εὐρόντες ἔν τινη σπηλαίῳ ἔσφαξαν αὐτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γηραιᾶς γυναικὸς του, ἀτιμασθείσης πρῶτον ἐνώπιόν του· συλλαβόντες τὸν νέον Δασκαλάκη ἄοπλον ἐτῶν 18 ἀπὸ Κράσι ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἔκοψαν τὰς χεῖράς του καὶ ἔπειτα τὸν ἐφόνευσαν, ὁμοίως τὴν Κρασανὴν Μαρίαν Καντισοπούλαν λεπρὰν ἔσφαξαν εἰς Μεσκιनिάν. Τὴν 13 Ὀκτωβρίου ἐν τῷ χωρίῳ Κασταμονίτσα εὐρόντες τὸν γέροντα Μακρογιώργη 100 ἐτῶν καὶ δύο ὑπεργήρους γραιῖας ἀπέσφαξαν. Ἐκ Καστελλίου τὸν Γεωργ. Τσαγκάρην, Κων. Χρειασιδᾶν καὶ Μιχαὴλ Πυρζισχᾶν 80 - 100 ἐτῶν ἔσφαξαν ὡσαύτως.

Ὁ Ὀμέρ ἐλθὼν εἰς Καστέλλιον τὴν 15 Μαΐου συνήθροισεν ὑπὲρ τὰς 200 οἰκογενεῖας ἐκ Καστελλίου καὶ τῶν παρακειμένων χωρίων τὰς ὁποίας παραδοὺς εἰς τὸν στρατὸν ἐκρατοῦντο ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις, τοὺς αἰκισμοὺς, τὰ βασανιστήρια, τὰς ὑβρεῖς καὶ τὰς ἀτιμώσεις τὰς ὁποίας ὑπέστησαν τὰ ἀθῶα ταῦτα πλάσματα. Συλλαβὼν τὸν παπᾶ Ἰωάννην Καστελλιανὸν ἑβδομηκοντούτην ἔθραυσαν αὐτὸν ὑπὸ σκληρᾶς βασάνου. Ἐκτὸς τῶν μαστιγώσεων καὶ τῶν δεσμεύσεων εἶχεν αὐτὸν 4 ἡμέρας τεταμένον ἐπὶ σταυροῦ ὡς ἀκολούθως· ἡ μὲν κόμη του ἦτον δεδεμένη διὰ σχοινίου εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σταυροῦ διὰ νὰ μὴν κινεῖται ἡ κεφαλὴ του, ὁμοίως καὶ αἱ χεῖρες του ἦσαν δεδεμέναι διὰ σχοινίου, οἱ δὲ πόδες του μόλις ἔφρανον τὴν γῆν. Μετὰ τὴν βάσανον ταύτην ὑπέστη τὴν βάσανον τοῦ ἡλίου ἐπὶ ἄλ-

λας τόσας ημέρας, δεδεμένος ἐπὶ πάλου ἦτον ἠναγκασμένος νὰ ἐνατενί-
 ζῃ τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεώς του, διότι ξύλον ἐμ-
 πεπυγμένον ἐπὶ τοῦ λόφυγγος καὶ τοῦ πώγωνος ἠνάγκαζε τὴν κεφαλὴν
 του ἀκουσίως νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἄνω. Ἐν τοιαύτῃ ἐλεεινῇ καταστάσει
 εὐρισκόμενος ὁ Ἱερεὺς ἐσπέραν τινὰ εἰσῆχθη ἐν τινι σκηνῇ τῶν στρα-
 τιωτῶν καὶ ἐκεῖ ἐκρατήθη ὅλην τὴν νύκτα, διατί; αἰσχυρόμεθα νὰ τὸ
 εἴπωμεν ἀλλ' ἕκαστος δύναται νὰ ἐνοήσῃ πόσα ὑπέστη ὁ δυστυχῆς Ἱε-
 ρεὺς ὑπὸ τῆς κτηνώδους ἀσιατικῆς ἀσελγείας. Μετὰ ταῦτα ὁ πατὴρ Ἰ-
 ωάννης ἀπήχθη εἰς Ἡράκλειον καὶ ἐκεῖθεν εἰσῆχθη εἰς Τουρκικὴν
 φρεγάταν ἀγνοοῦμεν ἕκαστε τί τὸν ἀπέκαμαν. Ἐκτὸς τοῦ ἱερέως καὶ
 ἄλλοι πολλοὶ ἐκ Καστελλίου ὑπέστησαν πολυειδεῖς κακώσεις καὶ πρὸ
 πάντων τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἥλιον. Σημειωτέον δὲ ὅ,τι ἅπαντες οὗτοι ἦ-
 σαν πιστοὶ ῥαγιάδες. Ὁ Ὀμέρ ἐκτὸς τῆς ἀπανθρωπίας δὲν στερεῖται
 καὶ τῶν προσόντων τῆς κτηνώδους θηλυμανίας. Ἐν Καστελλίῳ διατρέ-
 βων ἤρπασεν τὴν Ἐλένην Μπικοπούλαν καὶ εἶχεν αὐτὴν ἐπὶ μίαν νύκτα
 εἰς τὴν σκηνὴν του. Θέλων δὲ νὰ ἐκλέξῃ τὴν ὠραιότεραν νέαν προσεποιή-
 θη τὸν κουκουλέμπορον καὶ παρεκάλεσε τὰς νέας τοῦ χωρίου πρὸς συλ-
 λογὴν τοῦ μεταξοσπόρου. Ἐξ αὐτῶν ὠρέχθη τὴν Μαργαρίταν Μ. Χρει-
 ασιδᾶ καὶ τὴν προσεκάλεσεν εἰς τὴν σκηνὴν του, ἀλλ' ἡ νεᾶνις ἀπέρρι-
 ψεν ὑπερηφάνως τὰς αἰσχρὰς προτάσεις του. Ὁ Ὀμέρ τότε κατέφυ-
 γεν εἰς τὴν δολιότητα, διέταξε τὸν διερμηγέα του καὶ ἐστεφανώθη τὴν
 νέαν μετὰ τὸν γάμον ἔδωκεν διαταγὴν ἀμέσως καὶ ἐκόμισαν τὴν νέαν
 εἰς Ἡράκλειον, τῆς ὁποίας ἠκολούθουν ἡ μήτηρ καὶ ἀδελφὴ τῆς, ἀλλὰ
 κατὰ διαταγὴν τοῦ Στρατάρχου εἰσῆχθη μόνον τὸ θῦμα εἰς τὸ φρού-
 ριον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ δυστυχῆς νέα ἀντὶ τοῦ τυμφίου τὸν ὁποῖον
 ἐπερίμενεν, εἶδε τὸν Στρατάρχον. Ὁ ἀσελγῆς ἀφοῦ ἐκόρησεν ἐπὶ τινος
 ἡμέρας τὰς αἰσχρὰς ἐπιθυμίας του, ἀπεδίωξε τὴν νέαν ἐπὶ τῇ προφά-
 σει, ὅτι ὁ γαμβρὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν. Ἡ Δροσίτσα
 Πικοπούλα ἀρπαγεῖσα ἐνῶ ἐθέριζε ἀπὸ τὸν Ἰσμαῆλ Μιριζαδάκην ἀ-
 πήχθη εἰς Ἡράκλειον. Ἀφοῦ ὁ ἄρπαξ ἐκορέσθη τῶν αἰσχρῶν ἐπιθυ-
 μιῶν του ἀπεδίωξε τὴν νέαν μετὰ τινος ἡμέρας.

Ἐν Κερᾷ κατασκηνώσας ὁ τακτικὸς στρατὸς ἀπέκοψεν ὑπὲρ τὰ 200
 δένδρα καρποφόρα καὶ μὴ. Τῇ 2 Ὀκτωβρίου/66 συνέλαβον τὸν Ἐμμ.
 Μαράκην, Δημήτρ. καὶ Γεώργ. Παπαδάκην, Γεώργ. Καλαϊτῆν καὶ
 Δημήτρ. Μανιάτην ἀόπλους ποιμαίνοντας τὰ ποίμνιά των ἐφόνευσαν
 αὐτούς, τὸν τελευταῖον ἐλιθοβόλησαν.

Λ Α Σ Ι Θ Ι Ο Ν

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὑπέστησαν τὰς μεγαλυτέρας κατα-
 στροφάς. Ἄπασα ἡ κινητὴ αὐτῶν περιουσία διηρπάγη, οἱ ναοὶ των

ὑπὲρ τοὺς 100 ἐβεβηλώθησαν καὶ ἐπυροπολήθησαν, οὐδεμία δὲ ἐκκλησία ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς ὅπως ἐκτελῶσι τὰ τῆς θρησκείας των, καὶ αὐτοὶ οἱ τάφοι τῶν πατέρων των δὲν ἔμειναν ἀνέπαφοι. Τὴν 21 Μαΐου/67 εἰσβαλόντες οἱ Τοῦρκοι εἰς Λασηθιον διέπραξαν τρομερὰ κακουργήματα, ἅτινα εἶναι ἀδύνατον νὰ διαγράψωμεν λεπτομερῶς.

Χωριὸν Μετόχι

Τὸ χωριὸν ἅπαν ἐπυροπολήθη καὶ κατεδαφίσθη, ὁ ναὸς τοῦ « Ἁγίου Δημητρίου » μετεσχηματίσθη εἰς ἀναγκαῖον. Τῇ 21 Μαΐου ὁ Ζαχάρ. Καλίκης γέρον ὑπὲρ τῶν 110 ἐτῶν ἐσφάγη. Ὁ Λαμπρὸς Παπαδούλης ὀγδοηκοντούτης ἐκάη ζῶν ἐντὸς τῆς οἰκίας του. Ὁ στρατὸς κατὰ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦτο διαμονήν του ἀπέκοψε 35 καρνάς, 90 μηλέας, 300 ἀπιδέας, 50 συκαμηνέας, 60 ἀμυγδαλέας, οἱ ἀμπελῶνές του ἐξερορίζθησαν ἅπαντες.

Χωριὸν Γεροτομουρί

Οὐδεμία οἰκία ἔμεινεν ἀπυρόλητος. Οἱ Τοῦρκοι θραύσαντες τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἔκαμον πάλους καὶ ἔδεσαν τοὺς ἵππους των. Τὴν 21 Μαΐου ὁ Κων. Ὁρφανὸς ἐνενηκοντούτης ἐσφάγη ἀνηλεῶς ἀφοῦ εἶδε τὴν θυγατέρα του Ἑλένην ἀτιμασθεῖσαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁμοίως ὁ Γεώργιος Μαθιουδάκης κεκυφὼς ἐκ τοῦ βάρους τῶν 100 ἐτῶν ἐσφάγη καὶ τὸ σῶμα του ἐρορίφθη εἰς τὴν πυράν. Αἱ πλεῖσται οἰκογένειαι τοῦ χωρίου συλληφθεῖσαι ἐνῶ ἀπέφευγον τοὺς αἰμοβόρους ἐγυμνώθησαν καὶ αἱ περισσότεραι τούτων ἠτιμάσθησαν. Καὶ κατὰ τὴν εἰς τὸ χωριὸν τοῦτο διαμονήν των οἱ Τοῦρκοι ἀπέκοψαν καὶ ἔκανσαν 200 μηλέας, 30 καρνάς, 100 συκαμηνέας, καὶ 250 ἀπιδέας.

Χωριὸν Πλάτη

Ἄπασαι αἱ οἰκίαι παρεδόθησαν τῷ πυρὶ ὡς καὶ αἱ ἐκκλησίαι του. Ἀνοίξαντες τοὺς τάφους τοὺς πέριξ τοῦ ναοῦ « Ἁγίου Γεωργίου » ἐξήγαγον τὸ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τεθαμμένον σῶμα ἱερέως τινὸς καὶ τὸ ἀνεσκολόπισαν. Τῇ 21 Μαΐου εἰσβαλόντες οἱ Τοῦρκοι ὡς τίγρεις ἐντὸς τοῦ χωρίου εὔρον ἐν ταῖς οἰκίαις των τὸν Ἐμμαν. Νιοζόγιαν, τὸν Γεωργ. Πορτάλιον, τὴν Αἰκατερίναν Λουχούνεαν καὶ τὴν Ἑλένην Νιτσιουγιπούλαν γέροντας μὴ δυναμένους νὰ διαφύγῃσι, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρας ἀπέσφαξαν, τῶν δὲ γυναικῶν τὰ στήθη καὶ τὴν κοιλίαν διέσχισαν. Τὴν Βασιλικὴν Πετρογοπούλαν 90 ἐτῶν παράλυτον ἀπήγαγον εἰς τὸν πασᾶν ὅστις διέταξε καὶ τὴν ἐφόνευσαν.

Ἀπέκοψαν δὲ καὶ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου 50 καρνάς, 150 μηλέας καὶ 200 ἀπιδέας. Τῶν ρηθέντων τριῶν χωρίων ὡς καὶ τῶν χωρίων Λαγοῦ καὶ Πινακιανὸ τὰ σπαρτὰ κατεφαγώθησαν ὀλοτελῶς, οἱ κάτοι-

κοι οὔτε κόκκον καρποῦ συνεκόμισαν πρὸς διατροφήν τῶν ἀπογυμνωθέντων τέκνων των.

Χωριὸν Ψυχρὸ

Καὶ τὸ χωριὸν τοῦτο ἐκάη ἐξ ὀλοκλήρου. Τῇ 21 Μαΐου ἡ Ζαμπία Μαροκοπούλα γραῖα 120 ἐτιῶν ἐσφάγη καὶ ἐροίφθη εἰς τὴν πυρᾶν. Ἡ Μαρία Χουζουροπούλα, γραῖα φρενόληπιος ἐσφάγη ὠσαύτως, τὸ δὲ πτωμά της εὐρέθη ὀλόγυμνον. Τὴν ἀόμματον Δεσποινιὰν Κουγιάρεναν ἐνενηκοντούτιδα ἔκανσαν ζῶσαν. Καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐκόπησαν ὑπὲρ τὰ 200 καρποφόρα δένδρα.

Χωριὸν Μαγουλά

Καὶ τοῦτο ἐπυροπολήθη. Τῇ 21 Μαΐου οἱ Τοῦρκοι εὐρόντες ἐν τῇ οἰκίᾳ του τὸν Γεώργ. Παπαδάκην τυφλὸν γέροντα τὸν ἐφόρευσαν. Ἡ Εὐφροσύνη Παπαδοπούλα ἄλαλος εὐρέθη ἐσφαγμένη καὶ γυμνή. Ἡ γραῖα Δεσποινιὰ Ζεοβοπούλα ἐροίφθη ζῶσα εἰς τὴν πυρᾶν τῆς οἰκίας της. Ὁ τυφλὸς Κωνστ. Δραματινὸς ἐσφάγη ἐντὸς τῆς οἰκίας του. Τῇ 21 Μαΐου εὐρόντες οἱ Τοῦρκοι εἰς τι σπήλαιον ὅπου εἶχον ἀποσυροθῆ τὸν Μιχαὴλ Καλίκην τὸν ἐτουφέκισαν. Ὑπὲρ τὰς 300 ἀπιδέας ἀπέκοψαν καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ.

Χωριὸν Καμινάκι

Τῇ 21 Μαΐου διαβάντες οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ χωρίου τούτου εὗρον ἐν τῇ οἰκίᾳ του, τὸν Κ. Στρατιάκην μετὰ τῆς συζύγου του γέροντας παραλύτους, ἀδυνάτους, νὰ βαδίσωσι καὶ μὴ γινώσκοντας τί συνέβαινε. Τούτους ἰδόντες ἐγύμνωσαν αὐτοὺς καὶ ἔθηκαν τὸν γέροντα ἐπὶ τῆς γυναικὸς του εἶτα τοὺς ἔδεσαν διὰ σχοινίου καὶ εὐρόντες ἄσκον ἐλαίου περιετύλιξαν αὐτοὺς καὶ ἔθηκαν πῦρ, οἱ δυστυχεῖς ἐκάησαν ζῶντες. Ἴδου οἱ Νέρωνες τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Ὅμοίως εὐρόντες τὴν γραῖαν ἀόμματον Μαρίαν Μάρκεναν ἔσφαξαν αὐτήν. Τῇ 29 συλλαβόντες εἰς Λιμνιάκαρον τὴν Πελαγίαν Γουνάλη ἠτίμασαν αἰσχροῶς αὐτήν καὶ ἔπειτα τὴν ἐκρήμνισαν ἀπὸ τινα κορημνόν. Ταύτην τὴν ἡμέραν παρεδόθη τὸ χωριὸν εἰς τὸ πῦρ. Ἐδενδροσιόμησαν δὲ ὑπὲρ τὰ 200 καρποφόρα δένδρα.

Χωριὸν Ἀβρακόντιε

Τὴν 21 Μαΐου οἱ Τοῦρκοι καταφθάσαντες ἐνταῦθα τοὺς ὑπεργήρους Γεώργ. Πελιπασάκην καὶ Ζαχ. Μαθιουδάκην ἀπέσφαξαν. Τῇ 29 ἰδίου εὐρόντες εἰς Λιμνιάκαρον τὸν γέροντα Μιχαὴλ Καλίκην ἑκατοντούτην μετὰ τῆς συζύγου του γυμνώσαντες τοὺς ἔδεσαν καὶ εὐρόντες εἰκόνας ἐν τινι σπηλαίῳ τοὺς ἔκανσαν μὲ ταύτας· ἐν τῇ αὐτῇ θέσει σὺλ-

λαβόντες τὴν ἐξηκονταετῆ Πελαγίαν Πεντάρεναν τὴν ἠτίμασαν πρῶτον, ἔπειτα τὴν ἐφόνευσαν. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐφόνευσαν χοίρους τοὺς ὁποίους ἐνέδυσαν μὲ φελώνια καὶ ἐπιτραχήλια καὶ ἔβαλαν πλησίον τῶν τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Τῇ 29 ἰδίου μηνὸς ἐπυροπολήθη καὶ τὸ χωρίον τοῦτο.

Χωρίον Ἅγιος Γεώργιος καὶ Κουδουμαλιανὰ

Τῇ 21 Μαΐου τὸ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ τρέχον διὰ τὰ καταλάβῃ τὴν Μονὴν τῆς Κρυσταλλένιας διήλθεν ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καὶ ὡς τίγρεις ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἀδυνάτων πλασμάτων. Ἐφόνευσαν τὸν ὀγδοηκοντούτην Ἀντων. Ταμιώλην τυφλὸν καθήμενον ἐντὸς τῆς οἰκίας του, ὁμοίως τὸς Γεωργ. Ροδίτην 70 ἐτῶν ἀφοῦ ἠτίμασαν ἐνώπιόν του τὴν θυγατέρα του, ἣτις ἔκτοτε περιφέρεται τρελλή. Ἐσφαξαν τὸν Γεωργ. Πελιβάκη 90 ἐτῶν. Τὴν τυφλὴν γραῖαν Ἐλένην Κασάπεναν ἔκανσαν ζῶσαν ἐντὸς τῆς οἰκίας της. Τὸν Γεώργ. Γωνιωτάκη τυφλὸν καὶ χωλόν, τὸν Γεωργ. Στιβακιάκη καὶ Ἰωαν. Τσουκάκη γέροντες 100 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἔσφαξαν. Τῇ 29 παρεδόθη τὸ χωρίον εἰς τὸ πῦρ. Τῇ 7 Ἰουνίου τὸ τριετὲς παιδίον τοῦ Ζαχάρ. Διασάκη καὶ τὸ πενταετὲς θυγάτριον τοῦ Ἐμμ. Ταμιώλη τοῦ φονευθέντος κατὰ τὴν ἐν Λαπάθῳ μάχην τῇ 21 Ἰουνίου ἐφορευθήσαν.

Τὸ θηλάζον βρέφος τοῦ Ἐμμ. Πελιπασάκη ἐγκαταληφθὲν ὑπὸ τῆς διωκομένης μητρὸς του εὐρέθη ἔσφαγμένον. Ὁ ὑπέρογρος Ἐμμ. Παπαδάκης ἔσφαγη.

Χωρίον Ἅγιος Κωνσταντῖνος

Τῇ 29 Μαΐου ἐπυροπολήθη τὸ χωρίον. Ὁ παπᾶ Ἰωάννης Σακελάρης, ὁ Ἀντώνιος Σακελάρης, ὁ Κ. Μύτης, ὁ Γ. Βλάσης καὶ Ἰ. Λοντῆς γέροντες ἀπὸ 90—100 ἐτῶν μὴ δυνάμενοι νὰ διαφύγῳσι τὸν κίνδυνον ἔσφαγῆσαν ἅπαντες ἐκτὸς τοῦ χωρίου. Ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπυροπολήθη καὶ ἡ Μονὴ Κρυσταλλένιας καὶ σήμερον εἶναι σωρὸς ἐρειπίων.

Χωρίον Μέσα Λασίθι

Τὴν 30 Μαΐου ἔκανσαν τὸ χωρίον. Ὁ Μιχαὴλ Βενέρης καὶ ἡ Παπαμιχελίνα ἀδυνατοῦντες ἐκ τοῦ γήρατος νὰ διαφύγῳσι τὴν δολοφόνον μάχαιραν τοῦ βαρβάρου ἔσφαγῆσαν ἐλεεινῶς.

Χωριὸν Μαρμακέτο, Φαρσάρο καὶ Τζεορμιάδο

Ταῦτα ἐπυροπολήθησαν τὴν 30 Μαΐου ἐξ ὀλοκλήρου καὶ κατεδαφίσθησαν. Ἐκ τοῦ τελευταίου χωρίου ὁ Γεωργ. Χαρκιαδάκης, Μαιθ. Δημητρόπουλος, Ἐμμ. Θεodorάκης καὶ Ἐμμ. Γιαπιζῆς γέροντες καὶ τυφλοὶ μείναντες ἐντὸς τοῦ χωρίου ἐφορευθήσαν ἀπανθρωπότητα. Ἐ-

σφαξαν ὁμοίως τὴν γρὰ Καλὴ Χαρκιάδεναν ἑκατὸν ἐτῶν, τὴν Παπαδιὰ Παπαγιαννιοῦ τῆς αὐτῆς ἡλικίας μὲ τὴν πρῶτην ἔκαυσαν ζῶσαν ἐντὸς τῆς οἰκίας της. Ἐκαυσαν ὁμοίως ζῶσαν τὴν ἀόμματον θυγατέρα τοῦ Γεωργ. Παπακωνσταντίνου. Ἐσφαξαν προσέτι τὸ πενταετὲς παιδίον τοῦ Κ. Τσαμάντουρα. Ἐδενδροτόμησαν καὶ ἔκαυσαν κάρπιμα δένδρα τοῦ χωρίου τούτου 1500.

Χωρίον Λαγοῦ καὶ Πινακιανὸ

Τὴν 30 Μαΐου ἐκάησαν καὶ κατεδαφίσθησαν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ χωρία ταῦτα.

Ἐσφαξαν τὸν Γεώργ. Τσιλεγκίσην ἑκατονταετῆ καὶ τὴν Αἰκατερίναν Γιασάδεναν 90 ἐτῶν.

Κατὰ τὴν ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις διαμονὴν τοῦ ὁ Τουρκ. στρατοῦ κατέκοψε καὶ κατέστρεψεν ὑπὲρ τὰ 1800 κάρπιμα δένδρα. Τῇ 30 Μαΐου ἡ νεόδμητος ἱερὰ Μονὴ τοῦ Βιδιανοῦ ἐπυροπολήθη καὶ ἀπειεφρώθη. Τῇ 5 Ἰουνίου ὁ τουρκικὸς στρατὸς διαβαίνων ἀπὸ Ποτάμους ἐληλάτησε τὸ χωρίον, διήρπασε καὶ κατέστρεψε τοὺς ναοὺς καὶ εὗρὼν μίαν μόνην γραῖαν τὴν γρὰ Μαρίναν ἔσφαξαν αὐτήν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΡΑΜΒΕΛΛΟΥ

Τῇ 5 Ἰουνίου 10 χιλ. Τουρκικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Ρεσίτην καὶ τὸν Σαρχὸς Ἀλῆ Πασᾶν εἰσῆλασεν εἰς Μιραμβέλλον διὰ δύο διαφόρων ὁδῶν ἀπὸ Ποτάμους¹⁰ καὶ Καλαρίτην. Αἱ οἰκογένειαι ἔντρομοι ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐχθροῦ γενόμεναι εἶχον καταφύγει εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν ὄρεων. Οἱ πασάδες κατέφυγον εἰς τὴν συνήθη των δολιότητα καὶ προσεκάλεσαν τοὺς κατοίκους νὰ καταβιβάσωσι τὰς οἰκογενείας των εἰς τὰ χωρία ὑποσχόμενοι τὴν ἀσφάλειαν ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας καὶ ἀπειλοῦντες ἐν περιπτώσει παρακοῆς ὅτι θέλουν πυροποληθῆ τὰ χωρία των καὶ ὅτι ὁ στρατὸς θὰ περιέλθῃ εἰς τὰ βουνὰ παραδίδων εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον πᾶν τὸ προσιτῆ, συγχρόνως δὲ διετάττοντο νὰ φέρωσι καὶ τὰ πράγματά των εἰς τὰ χωρία ἐπὶ τῇ ἀπειλῇ ὅτι ὅσα ἤθελον εὗρεθῆ ἐκτὸς τοῦ χωρίου ἤθελον διηρπασθῆ. Οἱ δυστυχεῖς πεισθέντες εἰς τὰς ψευδεῖς καὶ δολίας ὑποσχέσεις κατήρχοντο εἰς τὰ χωρία φέροντες μεθ' ἑαυτῶν πᾶν ὅτι εἶχον· ἀλλ' ὅτε προσήγγιζον εἰς τὰ χωρία των οἱ ἐξευγενισμένοι καὶ τίμιοι πασάδες ἐπελάθοντο τῶν ὑποσχέσεών των, ἔδωκαν διαταγὴν εἰς τὸν στρατὸν νὰ διαρπάσῃ

¹⁰) Θὰ πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ τοῦ χωρίου Ποτάμους τῆς Ἐπαρχίας Λασιθίου.

τοὺς καταβαίνοντας· εὐθὺς δὲ οὗτος ἐπέπεσε κατὰ τῶν δυστυχῶν κατοίκων καὶ τὰ ὅσα ἔπραξαν εἶναι γὰ ἐκτεθῶσι λεπτομερῶς. Ζῶα φορητὰ μετὰ τοῦ φορτίου ἐγένοντο ἄφρατα, γυναῖκες, παιδιά, γέροντες, νέοι καὶ πάσης ἡλικίας ἄνθρωποι ἐγυμνώθησαν καὶ ὅτε ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των δὲν ἔφεραν ἄλλο τι, εἰμὶ ὅσα ἐφόρουν. Πολλῶν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ φορέματα ἀφηρέθησαν καὶ ἐπέστρεφον γυμνοὶ οἴκαδε. Αἱ ἀτιμώσεις, οἱ αἰκισμοί, αἱ ὑβρεῖς καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν περιγράφονται. Μετὰ τὴν ἀπογύμνωσιν τῶν οἰκογενειῶν ὁ στρατὸς περιῆλθε πάντα τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο αἱ οἰκογένειαι, οὐδεμία ὄπη, οὐδὲν σπήλαιον, οὐδὲ κλαδίον ἔμεινεν ἀνερεύνητον, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς εἰς τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἐνεπιστεύθησαν τὰ πολυτιμώτερά των πράγματα δὲν διέλαθον τὸ ἄγριον ὄμμα τῶν βαρβάρων· τὰ πάντα ἀνεκαλύπτοντο καὶ διηροπάζοντο· ὅσα δὲ ἦσαν εὐτελεῆ ἢ δυσμετακόμιστα καὶ δὲν ἤξιζον τὸν κόπον τῆς μεταφορᾶς παρεδίδοντο εἰς τὸ πῦρ. Ἀλλὰ δὲν ἔμελλον οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης γὰ ὑποστοῦν μόνον τὴν γύμνωσιν· μετὰ ταύτην, εἶποντο τὰ βασανιστήρια· αἱ δεσμεύσεις, αἱ μαστιγώσεις, οἱ ἡλιασμοί, οἱ σταυροὶ ὑπερπλέονασαν.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὀλίγοι ἔμειναν ἀμέτοχοι τῶν βασάνων ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τινάς. Μέρος τοῦ στρατοῦ εἶχε κατασκηνώσει εἰς τὴν κορυφὴν Ἀνάβλοχον ἄνωθεν τοῦ χωρίου Βραχασίου, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ μέρος τοῦτο, δὲν ὑπάρχει ὕδωρ, οἱ δυστυχεῖς Βραχασιωῖται ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιά ἠναγκάζοντο γὰ ποιῆζον τὸν στρατὸν φέροντες ἐπὶ τῶν ὄμων ὕδωρ ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, ἡ ράβδος ἠκολούθει ὡς ζῶα τοὺς ὑδροφόρους καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δὲν ἔσπευδε ταχέως. Οἱ στρατιῶται καταβαίνοντες εἰς τὸ χωρίον διήρπαζον πᾶν ὅ,τι εὐρίσκον καὶ ἐγύμνουσαν τοὺς κατοίκους, ἀνέτρεψαν τὰς ἀγίας Τραπεζὰς τῶν ἐκκλησιῶν θραύσαντες τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ διασκορπίσαντες αὐτὰς εἰς τεμάχια εἰς τοὺς δρόμους. Τὴν 10 Ἰουνίου ἔσφαξαν ὡς ἄρνιον τὸν ἑκατονταετῆ Ἐμμ. Πλατύν· τὸν Ἰωαν. Χατζῆ Νικολάου καὶ τὸν Ἰωαν. Λιατσάκην ἀπὸ τὸ Νεοχώριον¹¹ ἔθνηκαν εἰς σκληρὰ βασανιστήρια μὲ τοὺς ἀνηλεεῖς ραβδισμούς, εἶχον αὐτοὺς ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα τεταμένους κατὰ γῆς καὶ ἡλιαζομένους, μετὰ ταῦτα τοὺς ἐκρέμασαν ἀπὸ τοὺς πόδας καὶ ἔδεσαν λίθους ἐκ τῆς κόμης των, τὸν πρῶτον ἔφερον τέλος εἰς τὴν ἀγχόνην ἀλλ' ἐνῶ ἀπηγγονίζετο ἐδόθη διαταγὴ γὰ ἐμποδισθῆ ἢ ἐκτέλεισις τῆς καταδίκης, τὸ σχοινίον ἀφέθη τότε καὶ ὁ δυστυχὴς ἔπεσε λυποθυμημένος κατὰ γῆς, οἱ εὐσπλαχνοὶ ὁμως Τοῦρκοι διὰ γὰ τὸν ἐπαναφέρωσι εἰς τὰς αἰσθήσεις του ἔδεσαν

¹¹) Ἐτέρα ὀνομασία τοῦ χωρίου Καινούργιο Χωριό, μετωνομασθέντος εἰτα εἰς Νεάπολιν.

αὐτὸν ἐκ τῶν ποδῶν καὶ σύροντες ἔφερον καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Καὶ δὲν ἀπέθανε μὲν, ἀλλ' εἰσέτι πάσχει ἐκ τῶν μωλώπων. Καὶ ἐν τῷ Νεοχωρίῳ ἐκκλησίαι ὑπέστησαν ὅσα ὁ Τουρκικὸς φανατισμὸς δύναται νὰ ἐπινοήσῃ ἐξαιρουμένον τοῦ πυρός. Τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Κρεμασιῶν, τρεῖς ἐκκλησίαι ἐν τῷ χωρίῳ Βρούσαις καὶ τέσσαρες ἐν Χουμεργιάκῳ. Τῇ 7 Ἰουνίου ἐφόνευσαν ἐν Βρούσαις τὸν χρηστὸν νέον Ἐμμ. Βελονάκη διότι δὲν ἔσπευσε δρομαίως νὰ προμηθεύσῃ ἄσκους εἰς τὸν ἄπληστον ὀθωμανὸν νὰ πάρῃ ἔλαιον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκρεοῦργησαν τὸν Ἰωάννην Τσένιον. Τὸν Χατζῆ Ἀντώνιον, Ἰωάννην Σπανάκη, Ἰωαν. Λεπίδην, Τζανῆν Ροῦσσον καὶ Κωνστ. Γραμματικάκη ἐκ τοῦ χωρίου Βρούσαις καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Ἐμμαν. καὶ Νικολ. Μπορελάκη ἀπὸ Χουμεριάκον δεσμεύσαντες οἱ Τοῦρκοι καὶ ἔχοντες αὐτοὺς φορτωμένους μὲ βαρεῖς λίθους τοὺς περιέφερον ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον. Ἄμα δὲ ἤθελον φθάσει εἰς ἕκαστον χωρίον ἐλάμβανον 100 ραβδισμοὺς καὶ ἔπειτα ἐτίθεντο εἰς τὸν ἥλιον ἐνατινίζοντες αὐτὸν ἀναγκαστικῶς ὅλη τὴν ἡμέραν· ἀφοῦ περιῆλθον δέκα χωρία ἀπέλυσαν αὐτοὺς εἰς ἔλειπνὴν καὶ ἀθλίαν κατάστασιν ὄντας· ἐκράτησαν ὅμως μεθ' ἑαυτῶν τὸν Χατζῆ Ἀντώνην, ὅστις μὴ δυνάμενος πλέον ἐκ τῶν βασάνων νὰ κινηθῆ ἀπηγγονίσθη εἰς Λάπαθον μετὰ τὴν ἐκεῖσε μάχην τῆς 21 Ἰουνίου. Ὁ Γεωργ. Ζερβὸς ἀπὸ Καρούδι ἀπέθανεν ὑπὸ τὴν μάστιγα. Ὁ Κ. Ἀρναουτάκης ἀπὸ Ἐλοῦντα ἐκτὸς τῶν ραβδισμῶν καὶ ἡλιασμῶν ἐδεσμεύθη τόσον σφικτὰ ὥστε διεῶρήχθη τὸ στήθος του. Σημειωτέον δέ, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων χωρίων οὐδεὶς ἔμεινεν ἀμαστίγωτος καὶ τοῦτο διὰ τῆς καλῆς συστάσεως τῶν γειτόνων των Σπιναλογκιωτῶν Τούρκων. Ὁ Δημήτρ. Μηλιὸς ἀπὸ Χουμεριάκο ἔλαβεν 900 ραβδισμοὺς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν διὰ νὰ δώσῃ τὸ ὄπλον του, δὲν τὸ ἔδωκεν ὅμως.

Τὴν 8 Ἰουνίου τρεῖς χιλιάδες Τουρκικὸς στρατὸς διετάχθη νὰ καταλάβῃ τὴν κώμη Κριτσᾶ καὶ ἐκίνησε πρὸς ταύτην διὰ δύο διαφόρων ὁδῶν ἀπὰ Λακόνια καὶ Τάππες θύων ἀπολλύων καὶ καταστρέφων πάντα τὰ καθ' ὁδὸν ἀπαντώμενα μετόχια καὶ βεβηλώνων τὰς ἀπαντωμένας ἐκκλησίας. Εἰς Λακόνια καταβεβηλώσαντες τὸν ναὸν τῆς «Ἁγίας Τριάδος» εὐρέθη μετὰ ταῦτα τὸ ἅγιον ποτήριον πλήρες οὔρου. Φθάσας εἰς Κριτσᾶ ὁ εὐρωπαϊστὴ δῆθεν ἐξευγενισμένος στρατὸς ἐξέδωκε τὴν αὐτὴν διαταγὴν περὶ τῆς καθόδου τῶν οἰκογενειῶν· δυστυχῶς καὶ οὗτοι ἐπέισθησαν, ἀλλ' ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν τύχην τῶν συνεπαρχιωτῶν των Μεραμβελλιωτῶν. Ἐνῶ αἱ δυστυχεῖς οἰκογένειαι ἀπεγυμνοῦντο, αἱ πλεῖσται αὐτῶν ἠτιμάζοντο αἰσχροῶς, καὶ ἂν ἡ αἰδῶς δὲν ἐμπόδιζεν ἡμᾶς ἠθέλομεν ἀναφέρει αἰσχροουργίας τὰς ὁποίας ἠθέλεν αἰσχύ-

ρεσθαι νὰ ἀναγνώσῃ τις. Καὶ αὐταὶ αἱ ἑκατοντούτιδες γραῖαι δὲν ἔμεινον ἄμοιροι τῆς κτηνώδους βαρβαρικῆς ἀσελγείας.

Τρεῖς ναοὶ τοῦ χωρίου καὶ ἡ πλησίον κειμένη Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Θεολόγου ἐβεβηλώθησαν, αἱ ἱεραὶ εἰκόνες κατεπυροβολήθησαν καὶ τὰ σκεύη αὐτῶν ἄλλα κατεσυντριφθήσαν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἄλλα διηρπάγησαν. Ἦνοιξαν πάντας τοὺς τάφους καὶ ἐπειδὴ δὲν εὔρισκον ἐν αὐτοῖς λείαν διεσκόρπιζον τὰ ὄσιτᾶ εἰς τοὺς δρόμους. Ἄνδρες ὑπὲρ τοὺς 100 ὑπέστησαν διαφόρους βασάνους, ραβδισμοὺς ἀνηλεεῖς, σταυρώσεις, δεσμεύσεις, ἡλιασμοὺς καὶ τὰ παρόμοια. Ἐξ αὐτῶν ὁμοῦ ὁ γηραιὸς Ἰωάννης Ἀλεξάκης καὶ ὁ Μοναχὸς Νικόδημος ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Θεολόγου καθυπεβλήθησαν εἰς μαρτυρικὰ ὄντως βασανηστήρια. Ἐκτὸς τῶν ἀπεινῶν μαστιγώσεων, τῶν σταυρώσεων καὶ τῶν ἡλιασμῶν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας, ἐδέθησαν ἡμέραν τινὰ ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει ὄντες ἐκ τῶν βασάνων ἀπὸ τὰς μασχάλας καὶ τὸν ἕναν μηρὸν καὶ ἐκρεμάσθησαν εἰς δένδρον, εἰς στρατιώτης ἀνέβαινε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἐκάθιζεν εἰς τοὺς ὠμούς τῶν θυμάτων, ἕτεροι δὲ δένοντες κατὰ δεσμίδας τὴν κόμην διὰ σπάγου ἀπέσπων αὐτήν, ἐνῶ δὲ οὔτιοι ἐκ τῶν ἀνυποφέρτων βασάνων ἐλιποθύμουν οἱ εὐσπλαγχοὶ στρατιῶται κεντοῦντες μὲ βελόνας τὴν ρίνα καὶ τὰ ὠτὰ των ἐπανέφερον αὐτοὺς εἰς τὰς αἰσθήσεις των, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἔμειναν ἐπὶ δέκα ὀλοκλήρους ὥρας. Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦτο ὁ τύραννος καὶ αἰμοχαρῆς πασᾶς καθήμενος ἐνώπιον τῶν θυμάτων του προσέφερεν εἰς αὐτοὺς ἄμοιβὰς νὰ τῶ ὁμολογήσωσι πὸν κρύπτονται πράγματα. Ἐνῶ ταῦτα συνέβαινον ἡ γυνὴ τοῦ Ἰωάννου Ἀλεξάκη μετὰ τοῦ δεκαετοῦς υἱοῦ του προσῆλθον τῶ τυράννῳ καὶ προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ θερμῶν δακρῶν παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν βασανιζόμενον. Ἀλλὰ τὸ θηρίον ἀντὶ νὰ καμφθῇ εἰς τὰ δάκρυα τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς καὶ τοῦ παιδίου διέταξε καὶ ἐμαστίγωσαν ἀνηλεῶς ἀφοῦ παρῆλθον αἱ δέκα ὥραι ἐλύθησαν καὶ ἔπεσον ἡμιθανεῖς κατὰ γῆς· καὶ ὁ μὲν μοναχὸς ἀπελύθη, ὁ δὲ ἕτερος ἐκρατήθη δέσμιος καὶ περιῆλθε καὶ εἰς ἄλλα χωρία καταβασανιζόμενος, ἕως ὅτου ὁ τύραννος κορέσας τὴν θηριωδίαν του ἀπέλυσεν αὐτόν. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν ὑπέστη καὶ ὁ Σταμάτιος Σφακιανὸς μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸν περιέφερον εἰς τὰ χωρία γυμνὸν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ βαδίξῃ ἐφόρτωνον αὐτόν εἰς ζῶον, ἐπὶ τέλους δὲν γνωρίζομεν θετικῶς τί τὸν ἀπέκαμον, ἄλλοι λέγουν, ὅτι τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἕτεροι, ὅτι τὸν ἀπηγχόνισαν καὶ ἄλλοι ὅτι τὸν μετέφερον εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Χανίων. Τὰ ἴδια ὑπέφεραν καὶ οἱ ὑπέρογχοι Ἐμμ. Δραντᾶς καὶ Νικόλ. Πάγκαλος ὧν τὰ πτώματα μετὰ ταῦτα εὐρέθησαν εἰς τὰ παράλια. Τὴν 14 Ἰουνίου ὁ ἐνενηκοντούτης Ἰωάννης Κυρούλης ἐνῶ μετέβαινε εἰς τὸν ἀγρὸν του ἐγύμνω-

σαν αὐτὸν καὶ ἔπειτα ἔσφαξαν. Ὅμοίως ἔσφαξαν τὸν γέροντα Μιχ Πόθον μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἐμμανουήλ ἀμφοτέρους λεπρούς, ἔσφαξαν ὁμοίως τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὴν Χριστομιχελῖναν, τὴν γοὰ Ἀνθοῦσαν καὶ τὴν Ἀλεξομανώλεναν ἀπάσας γοαίας καὶ τυφλὰς μὴ δυναμένας ἐκ τοῦ γήρατος νὰ κινηθῶσι.

Καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Καλοῦ Χωρίου ὑπέφεραν τὰ ἴδια ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὅτε μέρος τοῦ ἐν Κριτσᾶ στρατοῦ ἤλθεν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο δὲν εὔρεν ἄλλας εἰμὴ δύο γοαίας τὴν Μαρίαν Βασίλεναν καὶ Καλὴν Κοζυροπούλαν μὲ ταύτας ἐξεδικήθη ὁ ἀσελγῆς στρατός, τὶ ὑπέφερον, ἕκαστος δύναιται νὰ ἐνοήσῃ. Τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι δύο μῆνας ἤδη εὐρίσκονται κλινήρεις καὶ ἄδηλον ἂν θεραπευθῶσιν.

Τῆ 5 Αὐγ. Ἱεραπειροῖται Τοῦρκοι ἐλθόντες ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Νικόλαον Κουπαράκην οἶνον καὶ ἐπειδὴ οὗτος δὲν εἶχε νὰ τοῖς προσφέρῃ ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἔκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ἔκοψαν εἰς τέσσαρα μέρη καὶ τὰ ἐκρέμασαν εἰς τὰ δένδρα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ γηραιὸς Θεόδωρος καὶ ὁ Ἐμμανουήλ ἐκ τοῦ χωρίου Κεντροὶ εὐρεθέντες κατὰ τύχην ἐν τῷ ρηθέντι χωρίῳ καὶ πωλοῦντες πῆλινα ἀγγεῖα ἐκρεουργήθησαν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΡΙΖΟΥ

Μετὰ τὴν εἰς Ψαρὴν Φοράδαν ἀποβίβασιν τῶν ὑπὸ τὸν Ἀντ. Μίτσον ἐθελοντῶν οἱ Τοῦρκοι εἰσέβαλον καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Αἱ ἀρπαγαὶ καὶ καταστροφαὶ εἶναι ἀνώτεραι πάσης περιγραφῆς. Τοῦτο μόνον λέγομεν ὅτι εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην δὲν ὑπάρχουν σήμερον δέκα φορτηγὰ ζῶα, οὔτε ἄλλα τόσα ζεύγη βοῶν ἀροτήρων· τὰ ποίμνια αὐτῶν ἅπαντα ἠρπάγησαν, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀπεγυμνώθησαν, οἱ καρποί των ἄλλοι μὲν ἠρπάγησαν, ἄλλοι δὲ ἐπυρπολήθησαν, τὰ ἔλαια ὅσα δὲν ἠδύναντο νὰ μεταφερθῶσιν εἰς Ἡράκλειον ἐχύνοντο εἰς τοὺς δρόμους.

Μετὰ τὴν ἐν Λαπάθῳ μάχην τῆς 21 Ἰουνίου οἱ Τοῦρκοι ἐπέπεσον ὡς ἄγριοι λύκοι κατὰ τῶν εἰς τὰ πλησίον ὄρη διεσπαρμένων οἰκογενειῶν· καὶ ἄλλαι μὲν ἐξ αὐτῶν ἐγυμνοῦντο, ἄλλων δὲ τὰ βρέφη ἀρπαζόμενα ἀπὸ τὰς μητρικὰς ἀγκάλας ἐφρονεύοντο καὶ ἄλλαι παρεδίδοντο εἰς τὴν ἀτιμίαν. Δύο νεάνιδες ἐκ τοῦ χωρίου Σύμης ἡ Μαρία Μ. Πανακάκη καὶ ἡ Ἐργίνα Τσαγκατοπούλα διωκόμεναι ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τούρκους στρατιώτας ἐκριμνήσθησαν ἀπὸ τὸν κρημνὸν «Γκύπον» προτιμήσασαι τὸν θάνατον τῆς αἰσχρᾶς ἀτιμίας.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Τούρκων εὐρέθησαν εἰς Λάπαθον καὶ τὰ παρακείμενα μέρη ὑπὲρ τὰ 50 βρέφη ἀπὸ τριῶν ἐτῶν καὶ κατωτέρω, ἄλλα μὲν σφαγμένα, ἄλλα δὲ φονευμένα καὶ ἄλλα κρεουρογημένα. Ἐφοῦ οἱ ἄγριοι ἐκόρεσαν τὰς αἰσχροῦς καὶ αἰμοχαρεῖς ἐπιθυμίας των εἰς τὰ ὄρη ὥρμησαν εἰς τὰ χωρία «Ἐπάνω καὶ Κάτω Σύμη» ἅτινα ἐπυρπόλησαν καὶ κατεδάφισαν ἐξ ὀλοκλήρου ἀφήσαντες 400 οἰκογενείας ἀστέγους, 10 ναοὶ ἀπετεφρώθησαν, ἤνοιξαν τὸν τάφον τοῦ πρὸ ἐξ ἐτῶν τεθνεῶτος ἀρχαίου Τουρκοφάγου Χατζῆ Ἐναγνώστου Συμμιανοῦ καὶ ἐξαγαγόντες τὰ ὄσπια αὐτοῦ τὰ κατεσύντριψαν εἰς τεμάχια ἐκδικούμενοι κατ' αὐτῶν, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτὸν ζῶντα. Ἐξήγαγον πρὸς τούτοις τὸ σῶμα τῆς πρὸ 7 ἡμερῶν θανούσης Αἰκατερίνης Ζισωσπούλας περιεφρόνησαν αὐτὸ πολυειδῶς καὶ εἶτα ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν του τὴν ὁποίαν ἐκύλυον εἰς τοὺς δρόμους. Ἐσφαξαν τὸν Γερομυλωνᾶ καὶ Ἐμμ. Δροσάτον γέροντας ὑπὲρ τῶν 110 ἐτῶν. Τὸν παπᾶ Δημήτριον ἀπὸ Καστέλλι Πεδιάδος εὐρεθέντας κατὰ τύχην ἐκεῖ ἀτιμάσαντες αἰσχροῦς ἀπεκεφάλισαν.

Τὸν Ἀντώνιον Ρινάκην γέροντα τυφλὸν ἀπέσφαξαν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς οἰκίας του. Τὸ αὐτὸ ἔπαθεν καὶ ὁ Βασίλ. Καψάλης καὶ ὁ Ἐμμ. Γιοργακάκης καὶ Κωνστ. Χριστοδουλάκης προσκληθέντες καὶ ἐξετασθέντες ἀπὸ τὸν Πασᾶ ἐφονεύθησαν ἐνῶ ἀπήρχοντο εἰς τὰ ἴδια. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν 22 Ἰουνίου ἐπυρπόλησαν καὶ τὸ χωρίον «Συκολόγους» μετὰ τῶν τεσσάρων ἐκκλησιῶν του. Ἐντὸς τοῦ χωρίου εὐρέθησαν ἡ Ἐλένη Πουζοπούλα τὴν ὁποίαν ἔρριψαν ζῶσαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τῆς οἰκίας της. Ἡ Μαρία Παπαδογιαννάκη ἐξηκοντούτης ἐξεψύχησεν ὑποκάτω τῶν ἀσελγεσιῶν στραιωτῶν. Ἡ γοῦν Χριστίνα ἀτιμασθεῖσα ἐφονεύθη διὰ τῆς λόγχης. Ὁ Χατζῆ Ἐναγνώστης ἐβδομηκοντούτης ἐλιθοβολήθη.

Τὴν 23 Ἰουνίου ἐληλατήθη τὸ χωρίον «Καλάμι» καὶ οἱ ἐξ ναοὶ αὐτοῦ ἐβεβηλώθησαν καὶ διηρπάγησαν ἀνατρέφαντες τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν τοῦ ναοῦ «Ἀγίου Θεοδώρου» ἐκόποισαν οἱ βέβηλοι ἐπ' αὐτῆς.

Τὸν Γεώργ. Κερασάκην γέροντα καὶ τυφλὸν ἐκ γενετῆς ἀφοῦ τὸν εἶχον καὶ διεσκέδαζε τοὺς βανδάλους διὰ τῆς λύρας του ἐπὶ δύο ἡμερονύκτι, ἐπὶ τέλους ἐφόνευσαν αὐτὸν ἀφέντες ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν δολοφόνον μάχαιραν εἰς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του. Τὸν Ἐναγνώστην Τριγωνάκην ἀκρωτηριάσαντες ἐβασάνιζον διὰ τοῦ πυρὸς ἕως οἷου ἡμίκαυστος γενόμενος καὶ τεθνεκῶς ἤδη ἐκρεουρογήθη. Τὴν Αἰκατερίναν Ἀνδριανοπούλαν τρελλὴν ἐκ γενετῆς καὶ τέρας ἐκ τῆς δυσμορφίας ἀτιμάσαντες αἰσχροῦς ἐπὶ 24 ὥρας ἐγκατέλειπον αὐτὴν ἡμιθανῆ, σήμερον εἰσέτι εἶναι κλινήρης καὶ ἔγκυος. Τὴν 22 Ἰουνίου τὸ χωρίον «Πεῦκος» ἐληλατήθη ὡς καὶ οἱ τρεῖς ναοὶ αὐτοῦ. Ὁ Σταυρ. Μυλια-

ράκης άτιμασθήεις αίσχρως έκρεουργήθη. Τῆ 24 ὁ Ἐμμ. Βασιλείου δεκαπενταετής, ὁ Γεώργ. Βαρδάρης καὶ Νικ. Κεφαλάρης ἐκ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου δεκαοκταετείς ποιμένοντες τὰ ποίμνιά των ἐφόνευσαν αὐτοὺς ἀρπάσαντες καὶ τὰ ποίμνιά των. Μετὰ τὴν μάχην τῆς 21 Ἰουνίου περὶ ἧς προέφημεν μέρος τοῦ τ. στρατοῦ ἐπέστρεψεν εἰς Ἱεράπετραν. Τὰ χωρία ἀπὸ τὰ ὁποῖα διέβαιναν ἄν καὶ δὲν ἦσαν ἐπαναστατημένα παρέδιδον εἰς τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸν ὄλεθρον. Τὴν 22 Ἰουνίου διαβαίνοντες ἐκ τοῦ χωρίου Παρσᾶς ἔκανσαν τὰς θυμωσίας τῶν κατοίκων καὶ βεβήλωσαν καὶ ἠρῆμωσαν τοὺς δύο ναοὺς αὐτοῦ. Ἐσφαξαν εἰς τὸ ἀλώνιον των τὸν Γεώργ. Παπαδάκην καὶ Ἐμμ. Πλαζογιαννάκην. Τὴν Μαρίαν Σιβακτιῖναν συλλαβόντες 20 στρατιῶται ἐγκατέλειπον ἡμιθανῆ μετὰ δίωρον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν διέβησαν καὶ ἐκ τοῦ χωρίου «Χριστὸς» παραδόντες αὐτὸ εἰς δισρπαγὴν ὡς καὶ τοὺς πέντε ναοὺς του τῶν ὁποίων τὰ ἱερὰ μετεχειρίσθησαν ἀποπάτους. Συνέλαβον τὸν Μοναχὸν Μαριμιαὸν κανδυλανάπτην τυφλὸν ἐκ τοῦ γήρατος καὶ πρῶτον ἐξωρούξαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἔπειτα ἔκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα διατρουποῦντες διὰ τῶν λογχῶν ἀφῆκαν νεκρόν. Ἐφόνευσαν τὸν Μ. Πελιπασάκην 90 ἐτιῶν. Τὸν Ἰωάννην Φαουτάκην κατάκειτον ἐκ πολυχρονίου παραλυσίας στρεβλώσαντες ἀφῆκαν ἡμιθανῆ. Ὁ Ἀντώνιος Καπαράκης ἔλαβε 1400 ραβδισμοὺς, τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Ἰωάννης Τσαγκαράκης, ὁ Ἀντώνιος Προβατάκης καὶ ὁ Ἰωάννης Χατσιδασκαλάκης καὶ δὲν ἀπέθανον μὲν ἀλλ' ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται. Τὴν 23 Ἰουλίου ἐφόνευσαν τὸν Ζαχ. Χουλῆν 70 ἐτιῶν ἐντὸς τοῦ χωρίου του «Ἁγιος Βασίλειος» ὁμοίως τὸν δεκαετῆ Ἰωάννην Ζώην ἀπὸ Κρεββατᾶν, ὡσαύτως τὸν Γεώργιον Μαυρογέννην εἰς Βιάνον τοῦ γέροντος Ἰωάννου Μαροῆ ἀπὸ Μάλλες ἤρπασαν τὸ βῶδιον οἱ στρατιῶται, οὗτος προσῆλθε τῷ Πασᾶ ἔξαιτούμενος τὸ ζῶον του· ὁ καλοκάγαθος πασᾶς διέταξε τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ζώου καὶ συγχρόνως δὲ καὶ τὸν θάνατόν του· ὁ γέρον ἑνενηκοντούτης ἐφρονεύθη ἐνῶ ἀπήρχετο καὶ τὸ βῶδιόν του ἠρπάγη.

Ὁ σουλτανικὸς στρατὸς ὅταν κινῆ πρὸς ἐκστρατείαν ἀρπάζει διὰ τῆς ράβδου τὰ φορτηγὰ ζῶα τῶν φιλησύχων πρὸς μεταφορὰν τῶν πολεμοφοδίων τροφῶν κ.λ. ἀναγκαίων τοῦ στρατοῦ, συγχρόνως δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς κυρίους των.

Οἱ περισσότεροι δὲ τούτων ἐπιστρέφουν εἰς τὰς οἰκίας των ἄνευ τῶν ζώων των, εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, ὅτι ἔσωσαν τουλάχιστον τὴν ζωὴν των. Ἄν δέ ποτε οἱ Τοῦρκοι ὑποστοῦν καμμίαν ἧτταν τὰ ξεθυμαίνουν μὲ τοὺς χριστιανοὺς ἀγωγιάτας. Ὁ Γεώργ. Φεργατᾶς ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀνατολὴ παρακολουθῶν τὸν στρατὸν μὲ τὸ ζῶον του ἐφόνευ-

σαν αὐτὸν ἐνῶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ Σύμης εἰς Ἱεράπειρον. Τὸ παράδοξον δὲ εἶναι, ὅτι ὑπόσχονται πληρωμὴν ἡμερησίαν διὰ τὰ ζῶα των καὶ ὁμως, οὐδεὶς ποτὲ ἔλαβε μήτε λεπιόν, ἀπεναντίας οἱ δυστυχεῖς οὗτοι εἴλωτες ἀναγκάζονται νὰ διαμένωσιν ἡμέρας ὀλοκλήρους εἰς τὸ στρατόπεδον ὑβριζόμενοι προπηλακιζόμενοι καὶ ἐπὶ τέλους βλέποντες μετὰ μάχην τινὰ ἐξηγριωμένους τοὺς Τούρκους δραπτεῦσιν κρυφίως ἐγκαταλείποντες τὰ ζῶα των, ἅτινα οὐδέποτε πλέον ἐπαναβλέπουσι διὰ νὰ σωθῶν.

Τὴν 27 Ἰουνίου ὁ Χρόνης Σπανούδης 50 ἐτῶν ἀπὸ Καλαμαῦκαν εἰσῆλθεν εἰς Ἱεράπειρον καὶ ἠγόρασε κριθὴν, ἐξερχόμενος δὲ ἐληστεύθη ἔξωθεν τοῦ φρουρίου ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ διειρούλησαν τὴν κοιλίαν του διὰ τῆς λόγχης, μετὰ δέκα ὥρας ἀπέθανεν. Τὴν 7 Δεκεμβρίου π. ε. ὁ Ἐμμ. Φραγκάκης, ἀπὸ Μισιλέρονα ἐφορευθὴ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους ἐνῶ ἐποίμανε τὸ ποίμνιόν του, τὸ ὁποῖον καὶ ἐλήστευσαν οἱ φονεῖς. Τὴν 25 Νοεμβρίου ἐφόρευσον τὸν Κων. Τριγόνην 80 ἐτῶν ἀπὸ Καπίστοι ἐνῶ ἐκαλλιέργει τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ. Τὸν Ἐμμ. Μοπουρνέλαν 90 ἐτῶν ἐπὶ 40 ἔτη τυφλὸν ἐφόρευσαν ὁμοίως, ὡσαύτως καὶ τὸν Ἰωάννην Πελιπασάκην εἰκοσαετῆ ποιμαίνοντα τὸ ποίμνιόν του. Τὴν 8 Νοεμβρίου ὁ Ἐμμ. Βαγιονάκης ἀπὸ Γιανίτσι ἐφορευθὴ κατὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ ποιμνίου του.

Τὴν 12 Ἰουλίου στρατιῶται τινὲς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου Μανιαδάκη ἀπὸ Γιανίτσι εὔρον τὴν θυγατέρα του μόνην καὶ κλείσαντες τὴν θύραν ὥρμησαν κατ' αὐτῆς ὡς ἵπποι θηλυμανεῖς ἢ νέα ἀνθίστατο γενναίως, κατὰ τῶν τεράτων ἕως οὗ ἀπηνυδησμένη ἀπὸ τὴν πάλην καὶ τὰ κτυπήματα καὶ ἠμίγυμνος σχεδὸν ἔμελλε νὰ πέσῃ θῦμα τῆς κτηνώδους θηλυμανίας τῶν βαρβάρων, ὁ πατὴρ εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ κινδύνου τῆς θυγατρὸς του ἔδραμε παρευθεὶς, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του συνήθροισε ξύλα καὶ ἔθεσε πῦρ διὰ νὰ κατακάψῃ καὶ τὴν θυγατέρα καὶ τοὺς βιαστιάς. Εὐτυχῶς ἔδραμον καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ χωρίου καὶ θραύσαντες τὴν θύραν ἔσωσαν τὴν δυστυχῆ νεάνίδα ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν θηρίων.

Αἱ ἐντὸς τοῦ φρουρίου Ἱεραπέτρου δύο ἐκκλήσiai δὲν ἔμειναν ἀμέτοχοι τῆς τύχης τῶν λοιπῶν· ἀνέτρεψαν τοὺς θρόνους των, διήρπασαν καὶ κατέθραυσαν τὰ σκεύη των, τὰς δὲ εἰκόνας μετεχειρίσθησαν ἀντὶ ξύλων τοῦ μαγειρείου.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΗΤΕΙΑΣ

Οὐδεμίας ἄλλης ἐπαρχίας, νομίζομεν οἱ κάτοικοι ὑπέστησαν τοσοῦτον τὴν βάρβαρον θρησκομανίαν τῶν Τούρκων ὡς οἱ κάτοικοι τῆς ἐ-

παρχίας ταύτης. Ὁ Γιαννισαρισμὸς ὁ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καταστραφεὶς καὶ μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφερόμενος ἀκμάζει σήμερον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ καὶ οἱ ἀπεχθεῖς αὐτοῦ νόμοι ἐφαρμόζονται κατὰ γράμμα εἰς τοὺς δυστυχεῖς χριστιανοὺς κατοίκους.

Ἡ ζωὴ αὐτῶν λογίζεται μηδέν, ἀρκεῖ μόνον ὁ Τούρκος νὰ θέλῃ νὰ φονεύσῃ τινὰ θὰ τὸν φονεύσῃ ἀταράχως χωρὶς νὰ γίνῃ εἰς αὐτὸν καὶ οὐδεμία παρατήρησις. Τὴν 16 Ἰουλίου ὀθωμανὸς τις εἰσηλθεν εἰς τὸ καφφενεῖον τοῦ χωρίου «Λάστρου» ἔσυρεν ἀταράχως τὸ πιστόλιόν του καὶ ἐφόνευσε τὸν Ἐμμ. Παπαδημητρίου, μετὰ τὸν φόνον ὁ δολοφόνος ἐκάθισεν καὶ ἔπιε τὸν καφφέ του, ἀκούων παρὰ τῶν ἐκεῖσε ὁμοίων του τὸ «ἄσκολοῦν δεληκανῆ» (εὖγε ἀνδρεῖε). Ἄλλος Τούρκος εἰσηλθεν εἰς οἰκίαν τινὰ τοῦ χωρίου «Σφάκα» ἐνῶ εὔρεν ὑφαίνουσαν τὴν Μαρίαν Καμινογιάννη ἀπὸ «Παπαδιανὰ» καὶ ἐβίαζεν αὐτὴν πρὸς ἀτιμίαν, ἡ νεᾶνις ὁμως ἀπώθησεν ὑπερηφάνως τὸν βάρβαρον καὶ ὤρμησε νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἐνῶ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας ἐπυροβολήθη καὶ ἔπεσε νεκρά.

Τὴν 10 Ἰουλίου ὁ πλοίαρχος Σουλτανικοῦ ἀτμοπλοίου διαβαίνοντας ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Μονῆς τοῦ «Τοπλοῦ» ἐζήτησε τὸν Ἡγούμενον Μελέτιον καὶ τοὺς Μοναχοὺς Παρθένιον καὶ Νεόφυτον, οὗτοι ὑπήκουσαν ἀφόβως, διότι πολλάκις τὰ ἀτμόπλοια διαβαίνοντα ἐκ τῶν παραλίων τῆς Σητείας ἐζήτουν τροφάς, ἀφοῦ ὁμως εἰσηλθόντες ἐδεσμεύθησαν καὶ ἐξορίθησαν ὑπὸ τὴν μάστιγα μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης μαστιγώσεως ὁ ἰατρὸς ἐξετέλει τὸ φιλάνθρωπον ἔργον, ἔκοπτε τὰς σάρκας τῶν καταδίκων καὶ περιέδεεν αὐτὰς ἐπιθέτων τὰ δέοντα φάρμακα τὴν ἐπαύριον ὁμως ἐπανελαμβάνετο ἡ μαστίγωσις καὶ νέα σάρκες ἔπιπτον ἐκ τῆς μάστιγος* οὕτως ἐξηκολούθουν μαστιγοῦντες αὐτοὺς ἕως ὅτου οἱ μοναχοὶ ἀπέθανον καὶ τὰ σώματά των ἐγένοντο βορὰ τῶν ἰχθύων, ὁ δὲ Ἡγούμενος ἀγνοεῖται θετικῶς πὺν εὐρίσκεται.

Τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Γεώργιος Κουτσοχέρης ἀπὸ «Πλάκα» ὡσαύτως καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀναγνωσιόπουλος ἀπὸ Χοχλακαῖς εἰσηλθὼν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο ὁ δὲ πλοίαρχος διέταξε νὰ δεσμευθῇ καὶ νὰ περιχέεται διὰ ζέοντος ὕδατος ἐκ τῆς ἀτμομηχανῆς. Ὁ δυστυχὴς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καιόμενος διὰ τοῦ ζέοντος ὕδατος ἀπέθανε μετὰ πολὺδεῖνα βάσανα.

Τοιαῦτα θύματα ἀριθμεῖ δυστυχῶς καὶ ἕτερα πλεῖστα καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη, τὰ ὁποῖα ἀγνοοῦμεν, διότι οἱ κάτοικοι φοβοῦνται νὰ τὰ διακοινώσωσι. Ἡ τιμὴ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης θεωρεῖται ὁμοίως μηδέν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Οὐδεὶς ἐξουσιάζει τὴν σύζυγον ἢ θυγατέρα του, ἥτις κατὰ δυστυχίαν ἤθελεν ἐπισύρει διὰ τῆς καλλονῆς τῆς τὴν ἀσέλγειαν τῶν Τούρκων. Αἱ παρθένοι καὶ αἱ σύζυγοι ἀτιμάζονται

*) Αὐτόπτης μάρτυς ἐντὸς τοῦ ἀτμοπλοίου μᾶς ἐβεβαίωσεν ταῦτα.

ἀνενοχλήτως ἐνώπιον τῶν γονέων καὶ τῶν συζύγων. Ὁ Τοῦρκος εἰσερχόμενος εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ φιλοξενούμενος ἐκ τοῦ φόβου περιποιητικώτατα ἀφοῦ καταμεθυσθῆ ἀτιμάζει ὁποῖαν ἐκ τῆς οἰκίας θέλει καὶ ἀναχωρεῖ.

Ὡς μᾶς διεβεβαίωσαν πλείσται παρθένοι ἐφθάρισαν καὶ ὑπὲρ τὰς 100 εὐρίσκονται ἔγκυοι. Ὅσον δὲ περὶ τῆς περιουσίας τῶν κατοίκων, αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων καὶ οὐχὶ τῶν ἰδιοκτητῶν. Ἐφέτος ἡ Κυβέρνησις καινοφανῆ τινὰ νόμον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τὸν ὁποῖον θὰ δυσκολευθῆ τις νὰ πιστεύσῃ. Ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους ἐσύναξε πέντε ἐτῶν δέκατα καὶ ἐκτὸς τούτων πέντε κοιλὰ καρποῦ ἀπὸ ἕκαστον πρὸς διατροφήν, ὡς ἔλεγε, τοῦ στρατοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τῶν πλείστων ἡ εἰσοδεία τοῦ καρποῦ δὲν ἐξήρκει πρὸς ἀπότισιν τοιαύτης ἀπεχθοῦς φορολογίας ἠρπάζοντο τὰ ζῶά των.

Αἱ ἀγγαρίαι εἶναι κοινόταται. Οἱ χριστιανοὶ ὑπεχρεώθησαν ἀναγκαστικῶς νὰ θερίσουν καὶ ἀλωνίσουν τὰ σπαρτὰ τῶν ἀγάρων καὶ νὰ μεταφέρωσι τοὺς καρποὺς καὶ τὰ ἄχυρα εἰς Ἱεράπειρον.

Συγχρόνως ἀναγκάζονται νὰ μεταφέρουν ἀπὸ 15 ἢ 20 ὥρῶν διαστήματα ξύλα καὶ ἄχυρα εἰς τὸν ἐν Ἱεραπέτρῳ διαμένοντα στρατόν. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὅλων τῶν ἐπαναστατῶν τῶ ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν ζώντων καὶ φονευθέντων ἢ κατάστασις κινητῆ τε καὶ ἀκίνητος ἐδημεύθη, καὶ οὐχὶ μόνον τῶν ἐπαναστατῶν ἀλλὰ καὶ ἐκείνων, οἵτινες πρὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεχώρησαν, ἀδιάφορον ἂν διαμένουν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ οὐχὶ μόνον καὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων τὰ τέκνα, τὰ ὅποια ὡς ὑπηρέται ἠκολούθουν τοὺς κυρίους των, ἢ πρὸ δύο καὶ τριῶν ἐτῶν μετέβησαν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν. Πράκτορες τῆς Κυβερνήσεως ἐξῆλθον εἰς ἅπαντα τὰ χωρία ἐξετάζοντες μετ' ἀκριβείας εἰς ἕκαστον χωρίον τοὺς ἐπαναστάτας καὶ τοὺς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν εὐρισκομένους, ὅπου δὲ ἀνεκάλυπτον τοιοῦτους, ἡ οἰκογένειά του ἐξορίπτετο εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἡ οἰκία του ἐσφραγίζετο ἢ ἐνοικιάζετο καὶ οἱ καρποὶ του ἐδημεύοντο. Οὔτινος ὁ υἱὸς ἢ ἐπαναστάτης ἦτο ἢ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐδημεύοντο ὁμοίως οἱ καρποὶ του, αὐτὸς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα του ὑστεροῦντο τὴν εἰτήσιον τροφήν των. Τόσον πιστῶς ἐξετέλουν οἱ πράκτορες οὔτοι τὸ καθήκον των, ὥστε ἂν ἡ οἰκογένειά τινος ἐπαναστάτου εἶχε καταναλώσει πρὸς διατροφήν μέρος τι ἔστω καὶ ἐλάχιστον ἐκ τῆς ἐφεικνῆς εἰσοδείας τοῦ καρποῦ ἠναγκάζετο νὰ τὸ πληρώσῃ. Τοῦ παπᾶ Γεωργίου Γιαμαλάκη ἡ οἰκογένεια ἠναγκάσθη νὰ πληρώσῃ δύο ὀκάδες φακῆς τῆς ὁποῖαν εἶχε μαγειρεύσει. Τὸ εἰσόδημα τῶν ἀμπελώνων καὶ λοιπῶν καρποφόρων δένδρων ἐνοικιάσθη ἐπὶ δημοπρασίᾳ.

Ἐν Λασιθίῳ τὴν 27 Αὐγούστου 1867

ΚΑΤΙΝΑ ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΑΚΗ